

Nlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 17

CELOVEC, DNE 27. APRILA 1961

CENA 2.— SILINGA

Delo — daritev

(Misli k 1. maju)

Lahno in neopaženo se spreminja lice sodobne družbe v mestu in na deželi. Včeraj še sta bili gospodarska neodvisnost in poklicna samostojnost cilj v življenje stopajočih mladih mož. Biti neodvisen pri delu in v snovanju, stati na lastnih nogah, o tem srečnem položaju so sanjale generacije pred nami. Srednješolski in visokošolski študij, pa tudi poklicne šole so vzgajali predvsem za samostojne gospodarske in tako zvane proste poklice. Kmečki in rokodelski fantje so rastle z jasnimi cilji, da postanejo nekoč samostojni gospodarji. In kdorkoli je bil delojemalec, odvisen od gospodarja-delodajalca, si je želel samostojnosti in je zaviral svoje vrstnike za njihovo svobodo. Tako je bilo včeraj.

Danes gremo v novi vek, v stoletje dela in delavca. Sicer se napoveduje ta novi vek marsikod v Evropi po marksističnem socializmu in nanj prisega mnogi, ki še ni zrl za kulise evropskega in svetovnega dogajanja. Sredi marksističnih držav in režimov pa raste nov rod, ki je danes postavljen — mnogokod z brutalno silo — pred nujno vprašanje: Kaj je delo, kaj je smisel dela? Od kod pravica države, da svojim državljanom odreja delo brez izjeme in ga plačuje po svojih lastnih obveznih tarifah? Od kod pravica države, da odreja enemu rodu delovno dolžnost, katere sadove bodo uživali šele poznejši rodovi? Pa tudi to stran železne zavese, v nemarksističnih državah se presnavlja lice družbe, ko raste z vsakim letom število delavcev, nastavlencev in uradnikov, pada pa število v samostojnih poklicih živčih oseb. Razlika je le v tem, da je onstran zavese z revolucionarno potezo preostal le še stan delojemalcev v službi države-delodajalca, to stran pa se vrši isti proces sicer bolj počasi, a z isto železno doslednostjo.

Značaj novega stoletja bo odločeval človekov odnos do dela. Delo je lahko samo po nekem od zunaj ukazano in je njegova vsebina delavcem samo denarni zaslužek, za katerega se bori zase in svoje. Tak materialistični pogled na delo in še boj za vedno višji zaslužek končno vodita v več ali manj brutalno diktaturo države-delodajalca. Delo pa more imeti za delavca tudi svojo notranjo vrednoto. Socialno čutečemu delavcu zamore biti delo najuspešnejši vir notranje njegove rasti in samovzgoje. Versko razgibanemu delavcu pa je delo poseben način molitve, povezave z Bogom.

Konec minulega stoletja so v Severni Ameriki krščansko čuteči delavci zasnovali organizacijo z nazivom »Vitezi dela« in skušali po njej v članstvu poglobiti smisel dela. Kaj kmalu je štela ta organizacija domala en milijon članov. Oblast jo je gledala postrani, domači škofje ji niso zapuili. Tedaj jo je sam sv. oče iz Rima odobril in želel od nje le to, naj opusti zaprigo članov, ki je organizaciji dajala značaj neke tajne, prostozidarske družbe.

Isti papež je izdal okrožnico, ki je postala kristjanom to, kar je Marksov manifest socializma. Ta okrožnica — izšla je leta 1891 — je postavila delo in delavca kot enakovredna faktorja ob kapital in podjetnika. Ob sedemdesetletnici te okrožnice smemo dejati, da je postala kažipot v novo, socialno, nemarksistično stoletje.

Iz krščanskega vidika nima delo samo namena, da nudi delavcu in njegovi družini gospodarsko eksistenco, marveč da mu posreduje še vse več. Krščansko čuteči delavec ve, da mu njegovo delo posreduje mnogo tihega zadovoljstva. Njegovo delo ga sproščuje in notranje izpopolnjuje, delo mu je šola za njegovo srčno in razumsko rast. Radosten se ozira delavec na njivi ali delavnici na svoj delovni uspeh, vesela sta nastavljenec in uradnik izvršene dolžnosti.

Upor upokojenih generalov v Alžiru propadel

Upor četvorice francoskih upokojenih generalov, ki so v noči od minule sobote na nedeljo s pomočjo nekega polka tujske legije — v kateri služi mnogo Nemcev — prevzeli z nenadnim udarom oblast v francoski koloniji Alžir z geslom »Ne bomo nikdar zapustili Alžira« in zahtevali, da »kapitulantska pariška vlada« odstopi, je po treh razburljivih dneh klaverno propadel in kolovodje so se razbežali.

Uporniki so se takoj polastili vseh javnih poslopij, radia in prometnih zvez ter prekinili telefonske in brzojavne urade z zunanjim svetom. S pomočjo tujskih čet so zaprli uradne poveljnike in civilne funkcionarje v Alžiru, ki so ostali zvesti De Gaulleu.

General De Gaulle v Parizu je o udaru bojaželjnih penzioniranih generalov zvedel, ko je bil v gledališču. Takoj je proglasil izredno stanje in prevzel vsa polnomočja, ki mu jih v »primeru nevarnosti« daje ustava.

Oblekel je tudi znova generalsko uniformo z vsemi kolajnama in se podal na televizijo. Pozval je vse vojake v Alžiru, da odrečejo upornikom pokorščino. Ker so pričakovali, da bodo uporniki s pomočjo čet v Alžiru, kjer se nahaja okoli pol milijona najboljših vojakov, to je dobra polovica celotne francoske vojske, poskušali izkrcanji v Franciji razširiti upor tudi na samo Francijo, je De Gaulle prepovedal pristanek vsem sumljivim letalom. Vojaškim edincem v Franciji pa je zapovedal, da streljajo proti vsakomur, ki bi skušal zaneti upor. Končno je pozval vse Francoze, posebno žene in dekleta, da vojakom, ki bi morda prišli iz Alžira v Francijo, pokažijo položaj ter jih prepričajo, da je ne le »neumnost, ampak tudi največja narodna nesreča, ki je zadela Francijo.«

Minulo je nekaj ur vročnega pričakovanja. Po eni strani so uporni generali, ki se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da je doba kolonializma mimo, napeto pričakovali izbruh splošnega upora, ki bi jim naj omogočil prevzem oblasti tudi v Franciji, po drugi strani pa je De Gaulle čakal, kak učinek bodo imela njegova povelja. V resnici se nekatere vojaške garnizije v Alžiru, predvsem pomorska baza Oran, niso priključile upornikom. Pa tudi med regularnimi četami v Alžiru, med katerimi so

Delavci-kristjani vedo, da je denarni zaslužek za delo le nekaj zunanji izraz notranje vrednote njihovega dela. In vsak pravični delavec mora priznati Cerkev, da se je dosledno in strogo borila za to globlje pojmovanje dela, ko se je v boju med podjetnikom in delavcem postavila na delavčovo stran in odločno podprla njegove zahteve po pravici in enakopravnosti.

Cerkev postavlja proti marksističnemu pogledu na delo, ki poniža delo v navadno kruhoborstvo, svoje še globlje pojmovanje. Vsako delo je sodelovanje s Stvarnikom, ki je prvi delavec. Z delom odrešuje delavec naravo iz njenih kaotičnih prilik in red božje narave. S svojim globokim pojmovanjem dela vtisne delavec mrtvi materiji pečat živega, krščanskega duha. Tako je vsakršno delo s krščanskega vidika prišpoda božje daritve, najgloblje in najvišje molitve stvarstva, ki jo zastopa Kristus, kralj vesoljstva, k Stvarniku vsega vidnega in nevidnega.

Naj bi se novo stoletje še bolj ko doslej porajalo iz najožje povezave dela z molitvijo. Naj bi nam delavcem motike in krampa, žage in kladiva, svinčnika in nalivnega peresa bilo naše poklicno delo še bolj ko doslej druga oblika povezave z našim Stvarnikom in Gospodarjem, ki nam ukaže s skrbjo ljubečega očeta: Moli in delaj!

dro

povečini rezervisti in vojni obvezniki, ni bilo pravega uporniškega navdušenja. Med letalstvom pa so se začeli prebegi v Francijo, kjer je pristalo 40 transportnih letal, ki bi naj služila kot prevozno sredstvo za morebitni vdor upornikov v Francijo.

Muslimansko prebivalstvo v Alžiru, ki že sedem let prenaša strahote vojne, se je zadržalo mirno. Tudi arabski uporniki v alžirskih hribih, ki jih vodi Ferhat Abbas, so previdno čakali na razplet dogodkov. Po dveh dneh je dal De Gaulle povelje francoski mornarici, da izpljuje iz Toulona proti Alžiru. Za upornike se je bližala ura obračuna.

V Alžiru so se vojaki, ki so se bili sprva priključili upornikom, začeli vračati v kasarne, vodje puča, ki so še dva dni prisegali, da »Alžira nikdar ne bodo zapustili«, so pobegnili in se poskrili.

Kljub De Gaullovi zmagi pa je alžirski generalski upor težko prizadel Francijo in oslabil njen mednarodni položaj, pa tudi njeno stališče pri bodočih pogajanjih s Ferhatom Abbasom. Generali, ki so s svojim uporom hoteli preprečiti »predajo Alžira« so dosegli baš nasprotno, da se bo ta predaja izvršila ob za alžirske Francoze še bolj neugodnih pogojev. V Alžiru namreč živi poleg 9 milijonov domačinov 1 milijon Francozov, ki uživajo velike privilegije.

Prisrčen zaključek Gospodinjske šole v Št. Rupertu

Vzgoja za dom in družino!

Minulo nedeljo je Gospodinjska šola čč. šolskih sester v Št. Rupertu pri Velikovicu zaključila letošnji tečaj z zanimivo in okusno šiviljsko in kuharsko razstavo ter pestro in vedro popoldansko akademijo, ki so jo morali ponoviti, obakrat pred do zadnjega kotička napolnjeni dvorani. Med odličnimi gosti so bili g. prošt Brandstätter iz Dobrih vesi, dekan Srienc iz Šmihela, domači župnik dr. Zeichen ter sivolasi, a še vedno krepki dušni pastir visokih Djekš č. g. Muri in številni drugi duhovniki, predsednik Narodnega sveta dr. Valentin Inzko z družino in mnogi drugi.

Dan je bil čemer ob oblačnem nebu, vendar je že popoldne bilo vse živo okrog »Narodne šole«. Dvorišče in vsi prostori za parkiranje v okolici so bili kmalu polni avtomobilov, od malih pa do velikih. Prišli so rojaki od strmih sten Karavank na jugu pa do visokih Djekš na severu.

Vsakoletni zaključek šentrupeške šole je postal pravo družinsko slanje Podjume, srečanje generacij, kajti matere, ki so pripeljale s seboj svoje fante in dečlice, so tudi nekoč — kot mladi deklič — obiskovale to šolo in tu prejele najboljšo popotnico za krščansko in narodu zvesto življenje. Med obiskovalci so se pa sukale brhke gojenke v čednih nošah, vse nasmejane, saj je to tudi njihov praznik, ko lahko pokažejo, kaj so se naučile.

Ves dan je bilo dovolj obiskovalcev na šiviljski razstavi, kjer si videl, da so se dekleta naučile vse, od krpanja delavnih oblek pa do krojenja in šivanja čednih, že kar modnih oblek. Saj se vsaka tudi rada postavi, Zakaj pa ne, saj je mlada. In še nekaj, v naših slovenskih dekletih še ni zamrla ljubezen do ročnih del.

Tudi kuhinjska razstava je imela več ali manj strokovnjaških obiskovalcev. Posebna zanimivost je bila seveda kot »Iz pravljice nega sveta« s čarovnico ter Jankom in Metko. Tudi pri kuhanju je treba nekoliko

Slovenska filharmonija v Celovcu

Odlična Slovenska filharmonija iz Ljubljane bo v petek dne 28. aprila zopet nastopila ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Glasbenega doma v Celovcu s koncertom, na čigar programu so Dvořakov »Karneval«, ki bo prvič predvajan v Celovcu, nadalje »violinski koncert s klavirjem« slovenskega skladatelja L. M. Škerjanca, ki je za to skladbo dobil slovensko državno »Prešernovo nagrado«, kot violinski solist pa bo nastopil mednarodni znani mladi virtuoz Igor Ozim. Za zaključek bodo pa podali Čajkovskega »Symphonie pathétique Nr. 6.«

Dirigira Samo Hubad. Koncert prireja kulturni urad koroške deželne vlade v okviru programa kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo.

Koncert vsem toplo priporočamo. Karte so na razpolago v ustreznih prodajalnah, med drugim v Kärntner Reisebüro na Novem trgu v Celovcu.

Pogajanja o Južni Tirolski konec maja v Celovcu

Kot poroča poluradna agencija APA z Dunaja, je bil med avstrijskim in italijanskim zunanjim ministrstvom dosežen sporazum o obnovi pogajanj o Južni Tirolski. Pogajanja so bila pred meseci prekinjena v Milanu, ker sta obe vladni delegaciji (takrat na avstrijski strani dr. Kreisky in dr. Gschnitzer) soglasno ugotovili le, da si njuni stališči tako nasprotujeta, da nima smisla, se naprej pogovarjati.

Nova pogajanja se bodo začela dne 24. maja v Celovcu. Avstrijsko delegacijo bo vodil zunanji minister dr. Kreisky, ki mu bo stal ob strani novi državni tajnik dr. Steiner, italijansko pa zunanji minister Segni.

fantazije in ljubezni — o čemer so pričala številna srca iz sladkih snovi. Tako kuhinjska kot šiviljska razstava sta bili okusno aranžirani. Prijeten okras so bile vedre stenske risbe.

Bežen pogled v šolske zvezke gojenk je pokazal, da je učni program šole obsežen, sodoben, praktičen in temeljit. Poleg kuhanja in šivanja se dekleta nauče hranoslovja, živinoreje, sadjarstva, domoznanstva, lepega vedenja in tudi higijene, to je temelja zdravilstva. Tako bodo dekleta res usposobljena za moderne umne gospodinje, razumne žene in dobre, ljubeče matere. Poleg tega pa so se izpopolnile tudi v slovenščini in nemščini, za kar so bili šolski zvezki najzgovornejši dokaz.

Pa ne samo gospodinjsko delo, ampak tudi pošteno razvedrilo je spadalo v šolski program, kot je pokazala akademija.

Po pozdravni deklamaciji je združeni zbor gojenk iz Št. Ruperta in Št. Jakoba ubrano zapel venček veselih narodnih pod vodstvom prof. Silva Miheliča. Kljub oddaljenosti in oviram mu je v kratkih mesecih uspelo ustvariti ubran, zaokrožen in glasovno čist zbor, ki ga je bilo veselje poslušati. Mlade pevke bodo po povratku na domove gotovo postale stebri domačih cerkvenih in društvenih pevskih zborov.

(Dalje na 8. strani)

Politični teden

Po svetu . . .

Poskus upora na Kubi spodletel

Dobrih 72 ur potem, ko je šest ladij izkrcalo okrog 1000 oborožencev na obalah otoka Kube, da sprožijo upor proti diktatorju Fidelu Castru, je le ta lahko z zmagovitim glasom naznanil, da je bil poskus »protirevolucije« v kali zaduščen.

V teh 72 urah pa je ves svet trepetal za mir, kajti na majem otoku v Karibskem morju, komaj dobro uro poleta od obale Združenih držav, se je odločevala usoda miru ali vojne, morda celo svetovne atomske vojne.

Ameriška vlada je sicer uradno izjavila, da se ne vmešava v kubanske zadeve, toda jasno je bilo, da so uporniki, ki so se izkrcali na otoku, sicer prihajali iz srednjeameriških republik Nicaragve in Costarike, v resnici uživali ameriško denarno in politično podporo.

Odkar se je pred 3 leti na Kubi ugnezdil bratati Fidel Castro s svojimi bradatimi sodelavci, vlada Združenih držav ni imela več miru. Castro je vedno globlje plaval v sovjetske vode. Kuba je postala izpostavljen postojanka sovjetskega bloka tik pred ameriškim nosom. S toliko večjim veseljem pa je Hruščov pošiljal naprej svojega izpostavljenega zaveznika, da ščegeta Amerikance pod nosom. Castro je uvedel na otoku oster policijski režim. Ko je postalo jasno, da na Kubi ne bo moč izvesti nobene notranje revolucije, so se že v dobi Eisenhowerjeve vlade »zasebne skupine« Amerikancev, začele baviti s pripravami na upor od zunaj. Seveda ne z ameriškega ozemlja, pač pa z ozemlja protikomunističnih srednjeameriških republik Nicaragua in Costarike. Amerikanci v tem pogledu posnemajo komunistične metode, toda po dosedanjih »uspehih« sodeč, učenec še dolgo ne bo prekosil mojstra.

Vzroki neuspeha

Očitno je, da so tako Castrovi sovražniki, kot tudi njegovi ameriški podporniki, položaj na Kubi v vsakem pogledu napačno presojali. Računali so, da se bo ob prvih vestih o izkrcanju Castrovih sovražnikov ljudstvo dvignilo v splošni upor, kar pa se ni zgodilo. Nadalje so bile Castrove čete presenetljivo močno oborožene z modernim sovjetskim orožjem. Da ameriški in kubanski nasprotniki Castra s tem niso računali, je zelo čudno, saj so prav oni bili tisti, ki so po svetovnem časopisju lansirali vesti o grmadah sovjetskega orožja na Kubi. Izgleda, kot da lastnim besedam niso verjeli.

Kljub temu, da se uradna Amerika v zadevo ni vmešala, je ameriški prestiž v mednarodnem svetu zelo padel. Tudi visoko doneče besede predsednika Kennedyja, da ne bo nikdar dopustil, da postane Kuba druga Madžarska, tega dejstva ne morejo zbrisati, kajti med tem na Kubi Castrovi vojaki streljajo naprej nasprotnike kot zajce, tako da so Castrovi nasprotniki iz glavnega stana v Miamiu zahtevali, da se naj vmeša Mednarodni rdeči križ ter prepreči nadaljnje prelivanje krvi. Castro se je iz njih ponorčeval, češ da bi morali na to misliti preden so začeli organizirati »protirevolucionarni upor«.

Škodoželjnost v Londonu

Z slabo »prikrito« škodoželjnostjo so pa sledili razvoju kubanskih dogodkov v Londonu. Londonski »Times« prav z naslado popisuje kritike na račun Osrednje informacijske agencije (C.I.A.), amer. vrhovne volunske organizacije, ki je iz ozadja vodila priprave za podvig proti Castru. Predsednik Kennedy je seveda sedaj odredil preiskavo, ki naj ugotovi, kdo je zakrivil polomijo na Kubi. Že vnaprej je lahko reči kaj bo ta preiskava ugotovila, namreč, da je bila Centralna informacijska agencija — zelo slabo informirana. Pa celo samemu Kennedyju, ki je izjavil, da ne bo dopustil, da postane Kuba oporišče komunizma, londonski list ne priznase, ko pravi, da je »Kennedy prav tako trdno odločen, da strmoglaví Castra, kot je bil svojčas v »sueški aferi« odločen Eden, da zruši Nasserja«.

V Moskvi pa vlada seveda praznično razpoloženje. Nikita, ki je že grozil z atomsko vojno, je po porazu izkrcancev dejal, da je morala Amerika na Kubi spoznati, da politika »palice« ne uspeva več in to zato, ker danes Amerika nima več v roki »naj-

večje palice«. Pristavil je, da Sovjetska zveza nima namena ustanavljati na Kubi vojaške postojanke. V Moskvi pač vedo, da ne smejo že itak razjarjenih Amerikancev preveč dražiti. V Ameriki je namreč poskus na Kubi zbudil ljudi iz nebržnosti. Kljub neuspehu uživa danes predsednik Kennedy večjo podporo ljudstva kot v svojih uspešnejših časih. Občutek nevarnosti namreč ponavadi zbudi v Amerikancih patriotizem in bojevitost.

»Premirje v Laosu«

Pa tudi sicer nimajo Sovjeti vzroka, da bi lok prenapenjali, kajti njihovo seme gre itak tudi tako v klasje. Na Daljnem vzhodu se v Laosu bližajo premirju, ki da bo sklenjeno vsak čas, kot pravijo poročila iz Moskve. Med tem pa komunistični uporniki pod vodstvom princa Souvanouvonga (v Laosu je politika še monopol princev; na čelu legalne vlade je princ Bou Oum, dočim je predstavnik neutralistične, reci prokomunistične smeri, tudi princ Souvana Phouma) izkoriščajo čas in zavzemajo naprej važne postojanke. Ko bodo dosegli vse svoje cilje, bo Moskva javila, da je moč premirje skleniti. Potem bi naj bila sestavljena skupna vlada, po možnosti pod vodstvom Souvane Phoume. Čez čas bi pa naj sledila — čisto komunistična vlada. Prihodnji teden bi se naj sestala komisija treh (Indija, Poljska in Kanada), ki bi naj nevtralni Laos nadzorovala, kot je bilo že sklenjeno na konferenci o Indokini leta 1954 v Ženevi. Bržkone bo treba nekaj ča-

. . . in pri nas v Avstriji

Vladna izjava v zadnji minuti

Prvi korak nove dr. Gorbachove vlade je pokazal, da bo novi zvezni knačler imel na svoji poti k reformi političnega življenja v Avstriji noge obtežene s svinčnimi utežmi, ki se jim pravi: koalicija.

Pozno v noč so minili terek trajala pogajanja za skupno besedilo vladne izjave, toda čas je bil še prekratek, zato se je morala vlada sestati še v sredo in komaj pičlo uro pred zasedanjem parlamenta je osnutek vladne izjave bil končno pod streho. Bilo pa je prepozno, da bi ga prepisali, zaradi tega se je moral novi zvezni knačler podati pred »predstavnikom ljudstva« z na vseh koncih in krajih počekanim in korigiranim osnutkom, ki ga je potem prebral prikimavajoči zbornici.

»Začnimo pri Adamu«

Vladni dokument ne pove kaj prida novega, kot je običajno pri kompromisnih zadevah. Začne z zgodovino, kot pravi pesem »pri Adamu«. Razdeli našo poveljno dobo v tri dele. Prvo razdobje gre od leta 1945 do državne pogodbe leta 1955, ki je Avstriji vrnila politično neodvisnost, druga do leta 1950, ki ga označi kot dobo gospodarske in politične udržitve svobodne države. Sedaj pa prihaja tretja doba, ko se mora Avstrija vključiti v »viharne tehnično gospodarski razvoj v svetu« in v nastajajoče velike gospodarske prostore v Evropi, seveda ob strogem varovanju nevtralnosti. V izjavi seveda ne manjka lepo donečih načel, kot o varovanju zakonitosti v naši državi, ki je domovina pojma »pravne države«. Avstrija bo tudi podvela vse miriljubne korake, da Južni Tirolci dosežejo končno polno avtonomijo. Torej obilo lepih reči, pa nobenih svet pretresajočih novosti, ki jih — po pravici — tudi nihče ni pričakoval. Zato vladna izjava ni zanimiva po tem, kar stoji napisano v njej, temveč glede tega, kar ni v njej. V prvi vrsti velja tu omeniti manjšinsko vprašanje na Koroškem, o katerem v vladni izjavi kljub slovesno poudarjenemu stališču o Južni Tirolski, ni niti besede. Kot je neki list zapisal, je zvezni kancler dr. Gorbach bil na to zadevo izrecno opozorjen. To je res. Res pa je še, da je bil opozorjen prav tako tudi zvezni podkancler dr. Pittermann, zato je molk o koroškem vprašanju — koalijski molk in gre zanj zasluga tudi po — poropcu.

V prvotnem osnutku je baje bilo tudi rečeno, da bosta obe stranki sodelovali v koaliciji do konca poslovne dobe sedanega parlamenta, to je do jeseni 1963. V dokončni izjavi pa o tem ni nič notri, kar kaže, da obe stranki računata z možnostjo predčasnih volitev, ako bi se — kot nekateri znaki kažejo — koalijsko sodelovanje

sa, da se bo Ameriška politika opomogla od kubanskega udarca. Vprašanje pa je, če ne bo takrat za Laos že prepozno.

Tudi dogodki v Evropi, oz. točneje v Aziji krepijo položaj sovjetskega bloka. Križa Francije je namreč obenem kriza svobodne Evrope in predvsem slabi njeno obrambno skupnost, Atlantski pakt.

Zasedanje Združenih narodov končano

V New Yorku pa se je končalo letošnje redno zasedanje Združenih narodov. Ameriška resolucija, ki je predlagala, da bi naj kubanska zadeva bila prepuščena regionalni organizaciji ameriških držav, v kateri prevladuje ameriški vpliv, je bila zavrnjena. Prav tako pa je propadla resolucija komunističnih držav, da obsodijo kot »napadalca« Združene države zaradi njihovega ponesrečenega kubanskega podviga. Ven je prišlo nekaj, kar ni ne tič ne miš, namreč mehiški predlog, da se naj Združeni narodi še nadalje trudijo za ohranitev miru na Kubi ter ohladitvi mednarodne napetosti. Tako so Združene države po zaslugi zaveznikov pravzaprav še poceni odnesle kožo iz kubanske afare.

Končno je skupščina sklenila, da bodo čete Združenih narodov še naprej ostale v Kongu, ter odobrila generalnemu tajniku 100 milijonov dolarjev za kritje stroškov »operacij v Kongu«. Ta znesek bodo vplačale po ustreznih deležih vse članice Združenih narodov, vendar je skupščina naslovila poziv na stalne člane Varnostnega sveta, da prispevajo kaj več. Sovjetska zveza in Francija sta vsak prispevek odklonili, zato pa bosta — kot doslej zopet morali Združene države in Velika Britanija, globalje seči v žep.

izkazalo kot »nemogoče«. Spričo nazadovanja socialistov pri raznih manjših volitvah v zadnjem času je razumljivo, da je misel predčasnih volitev za OeVP bolj vabljiva kot za SPOe, kajti socialisti potrebujejo čas, da si opomorejo. Vendar je predčasni razpis volitev zelo kočljiva stvar, kajti avstrijski volilci v veliki večini ne želijo nobenih večjih sprememb in smatrajo volitve — pri katerih bi se naj po njihovi želji itak bistveno nič ne spremenilo — le za nadležno zadevo, zaradi katere je treba žrtvovati nedeljski izlet! Zato skuša vsaka stranka poriniti drugi »črnege Petra«, namreč razkričati nasprotno stranko, češ da se hoče polastiti vse oblasti pri predčasnih volitvah. Zato je bilo v Gorbachovi vladni izjavi beseda sodelovanje napisano z velikimi črkami.

Parlamentarna debata, ki je sledila, je pa pokazala, da si skupno vladno izjavo vsaka stranka po svoje tolmači. Najbolj se obe stranki razhajata v gospodarski politiki. V imenu OeVP je generalni tajnik stranke dr. Withalm podal program svoje stranke, ki bi ga lahko označili kot »pogojno priznanje h koaliciji«. Avstrija je sicer zadolžena, a vendarle še bogata država. Samo delež države na podržavljenih podjetjih znaša 22 milijard šil. Ni prav, da država sedi na milijardah, po drugi strani pa njena posojila. Zahteval je ustvaritev čim širšega kroga lastnikov med prebivalstvom s pomočjo izdaje novih »ljudskih delnic«, ki bodo državi dale možnost, da krije svoje rastoče obozornosti, ter vrši potrebne investicije, obenem pa s ponudbo ljudskih delnic navajala ljudi k štednji in ustvarjanju novega premoženja, iz katerega bodo dotekali sveži kapitali gospodarstvu. Zavzel se je še za reformo zakona o najemninah ter za vključitev Avstrije v velike gospodarske skupnosti v sodobni Evropi. Avstrija se je zavezala k vojaški in politični nevtralnosti, ne pa k ideološki in gospodarski nevtralnosti, ki je sploh ne more biti, je dejal.

V imenu socialistov mu je odgovoril poslanec Olah, šef delavskih sindikatov. Govoril je bolj na splošno, le glede »ljudskih delnic« je postavil odločilni sovilitični ne, kajti socialisti smatrajo ljudske delnice le »reprivatizacijo podržavljenih podjetij« po stranpoti.

V imenu rjave opozicije se je oglasil FPOe-jevski poslanec Gredler, čigar govor je večina časopisov označila za »briljantnega«. Krepko je bral levite na desno in na levo v slogu elegantne parlamentarne retorike. Toda kaj mu pomaga vsa eleganca, ki vemo kako »pristen demokrat« tiči za njo! Najhuje je zameril dr. Gorbachu, da so v njegovi vladi kar trije novi CV-erji, to je pripadniki katoliških »barvnih« organizacij. Pač pa velja omeniti njegovo

izjavo, da njegova stranka nikakor ni voljna stopiti v kako novo koalicijo »ki bi izključila delavstvo«, to je odklonil je povezavo med OeVP in FPOe (katere mu Gorbach, bivši pripornik koncentracijskega taborišča tudi ni ponudil) Pač pa je namignil, da bi FPOe morebiti bila pri volji se povezati s SPOe (seveda če bi ta hotela, o čem pa tudi ni govora.) Dejal je namreč, da bi v tem primeru »še ne bilo moč govoriti o ljudski fronti«.

Novi finančni minister pa je začel svojo kariero na že kar tradicionalni način: da napolni prazno državno blagajno, je razpisal novo zvezno posojilo v znesku 500 milijonov šil.

SLOVENC

doma in po svetu

Jurij Kozjak, učna knjiga - na Portugalskem

Pred kratkim je izšel portugalski prevod Jurija Kozjaka, prvenca našega priljubljenega pisatelja Josipa Jurčiča.

Res čudovita je usoda tega Jurčičevega dela, ki je prvokrat izšlo v Celovcu leta 1864 pri Mohorjevi družbi, po 100 letih nastopilo znova pot po vsem svetu. S portugalsko izdajo je število jezikov, v katero je to delo po prizadevanjih č. g. Ferdinanda Kolednika bilo prevedeno, naraslo na 42. Med njimi sta poleg vseh velikih svetovnih jezikov, kot angleščine, francoščine (sedaj že 4. izdaja), italijanščine, nemščine, španščine, staro- in novogrščine, latinščine, slovanskih jezikov, celo dva afriška jezika in novi prevodi so že v pripravi. Portugalsko izdajo je omogočilo portugalsko prosvetno ministrstvo v Lisbonu, ki je dalo na razpolago potrebni denar ter odobrilo knjigo kot učni pripomoček na portugalskih šolah. Tudi italijanski prosvetni minister Gonella je Kozjaka odobril kot šolsko berilo.

Jorge Koziak

Esta edição foi feita por intervenção do «Serviço de escolhas de livros» do Ministério da Educação Nacional

moček na portugalskih šolah. Tudi italijanski prosvetni minister Gonella je Kozjaka odobril kot šolsko berilo.

V tej zvezi nam še posebej prihaja v spomin, da je že pred tremi leti bila vložena na Dunaju prošnja, da bi »Kozjaka« dovolili tudi kot učni pripomoček na avstrijskih šolah, pa prošnja še doslej ni bila rešena.

Slovenski mecen v Kanadi

Knjižnici slovenske župnije Marije Pomagaj v Torontu je g. dr. Peter Urbanec, lastnik lepo uspevajoče potovalne pisarne s središčem v Torontu in več podružnicami v Kanadi, podaril 1000 knjig, med katerimi so nekatere prave redkosti.

Župnijsko knjižnico tamošnji slovenski rojaki radi obiskujejo, posebno pa mladina, ki zahaja v večerno slovensko šolo, da se poleg angleščine, ki jo spoznava v državnih šolah, izpopolni tudi v slovenščini. Letošnje prvo letoletje je 4 razrede slovenske šole obiskovalo skupno 102 učencev.

„Slovenski dnevi“ v Gradcu

Minulo soboto je kulturni referent štajerske deželne vlade dr. Hans Koren v prostorih »Stadtforuma« odprl razstavo jugoslovanske likovne umetnosti. »Stadtforum« združuje skupino mladih štajerskih umetnikov, ki išče nova pota, ne le v umetnosti, temveč tudi v človeških odnosih med narodi, v nasprotju z uradnim »Künstlerhausom«, ki se še ni mogel sprostiti spon preteklosti. Sledila je matineja v nedeljo dopoldne, na kateri so nastopili slovenski književniki Filip Kalan, Kajetan Kovič in Ivan Minati. Slednja dva poznamo tudi z nastopov na Koroškem, kjer sta zapustila ugoden vtis. Nastopajoči avtorji so svoja dela brali v slovenskem izvirniku, nato pa je član graškega gledališča Reiterer dovršeno recitalizirano nemške prevode, ki so delo pokojne Lili Novy in Alfreda Butler-Moscona. Sicer maloštevilno, a kvalitetno izbrano občinstvo je slovenske književne umetnine zelo dobro sprejelo. Nadalje so brali tudi pesmi Mateja Bora iz zbirke »In šel je potnik skozi atomski vek«.

Zadnji dan, v ponedeljek, je bila razprava o slovenski literaturi, na kateri je Filip Kalan podal prežer slovenske književne zgodovine ter njenih sodobnih problemov. Razvila se je zelo živahna debata o slovenskem kulturnem življenju, posebno o živem zanimanju širokih narodnih plasti za umetnost. »Vaše ljudstvo je mnogo bolj zdravo od našega,« je vzklil eden izmed graških umetnikov. In drugi je pristavil: »Šestdeset kilometrov je do meje, pa nismo vedeli, da so na oni strani pesniki, ki prav tako čutijo kot mi, ki jih mučijo enaki človeški problemi in se borijo za enake cilje!« To skupino prireditelj, ki je po pravici dobila naziv »Slovenski dnevi v Gradcu«, je predstavnik prireditelj, skupine »Forum Stadt-park«, zaključil z ugotovitvijo: »Priateljstvo in povezava med umetniki obeh narodov naj bi pomagala premostiti politične meje in graditi skupno evropsko kulturo«.

Ženitovanje in zakonska ljubezen pri Rusih v srednjem veku

V knjigi, ki jo je spisal baron Sigismund Herberstein in je izšla pred dobrimi 400 leti, to je leta 1549, popisuje pisatelj, ki je bil poslanik avstrijskega cesarja pri moskovskem knezu, tedanjo Rusijo in običaje ruskega ljudstva. Tukaj prinašamo poglavje o ženitovanjskih navadah in zakonu.

Za mladeniča je spotikljivo in sramotno, da bi prosil za dekle, s katerim bi se rad oženil. Mladenica mora nagovoriti dekletov oče, naj se poroči z njegovo hčerjo, in običajno reče: »Rad imam hčer in prav tako bi rad imel tebe za zeta.« Nato odgovori mladenič: »Če me res hočeš za zeta in ti je to prav, bom šel k svojim staršem in se bom z njimi pogovoril.« Ako so starši in sorodniki s poroko zadovoljni, se snidejo in pogovorijo, koliko dote naj da nevesti oče. Ko določijo doto, se pomenijo za dan poroke. Medtem pa odganjajo ženina od nevestine hiše in, če zelo prosi, da bi jo vsaj videl, mu njeni starši odgovore: »Vprašaj tiste, ki jo poznajo, kakšna je!« K njej sme priti samo, če je bil ženitni dogovor podkrepjen z velikimi kaznimi in jo ženin ne more več brez velike kazni pustiti na cedilu.

Za doto dajejo navadno konje, obleko, orožje, drobnico, hlapce in podobno. Svatje ne darujejo nevesti denarja, temveč darila, ki jih mora ženina skrbno popisati. Po končanem svatovanju pregleda ženina po vrsti darove in vzame tisto, kar mu ugaia in kar bo po svoji misli kdaj potreboval, ter pošlje izbrano na sejmišče v cennitev tržnim cenilcem. Vse drugo pa vrne darovalcem in se jim zahvali. Zadržano mora v enem letu plačati po cenilni vrednosti v denarju ali pa nadomestiti z enakovredno stvarjo. Če kdo svoj dar ceni više, gre ženini k zapriseženim cenilcem in jim predloži stvar v presojo. Če ženini ni zadostil svojim obveznostim v enem letu ali če ni vrnil daru, ga mora povrniti dvojno. Če ga pa ni dal oceniti zapriseženim cenilcem, mora vrniti toliko, kolikor zahteva darovalec. Tako so ljudski običaji pri vsakem darovanju.

Zakon sklepajo samo tedaj, kadar zaročenca nista v sorodstvu ali svaštvu vsaj do četrtega kolena. Prepričani so, da je krivoverstvo, če se bratje poročijo s sestrami; nihče se tudi ne upa ženiti s svakovo sestro. Strogo pazijo tudi na to, da ne sklepajo zakona tisti, ki so v duhovnem sorodstvu po krstu. Kdor se drugič poroči, ga imajo za dvojenca; v tretjič ne dovoljujejo poroke brez velikega razloga. Četrtega zakona pa ne dovoljujejo nikomur, ker pravijo, da to ni več krščansko.

Razpoka je dovoljena in dajo odpustni list, vendar naskrivaj, ker se zavedajo, da je to proti veri in predpisom. Knez sam je zapodil svojo ženo Solomonijo zaradi nerodovitnosti in jo dal zapreti v samostan, in je vzel za ženo Heleno, hčer kneza Glinškega.

Položaj žene je zelo žalosten. V njeno

poštenost ne verjamejo, če ni zaprta doma in če je ne pazijo tako, da ne more nikamor. Zanje že tudi ni več spodobna, če jo vidi tujec. Zato so zaprte doma in kvečjemu šivajo in predejo. Vsa domača dela pa opravljajo hlapci. Žene gospodinjo in tudi kuhajo zgolj pri siromakih. Samo tedaj, kadar hočejo zaklati kokoš, a ni doma niti moža niti hlapca, se postavi žena pri hišnih durih s kokošjo in z nožem v rokah in prosi mimo idoče moške, naj bi kokož zaklali.

Žene hodijo poredkoma v cerkev in se le izjemoma udeležujejo družabnih prireditev, razen če so že precej stare in ni nobene razloga za zgledovanje. Na določene

praznike se žene in dekleta kljub temu smejo shajati na prijetnih livadah, ker sedajo na neko kolo, ki je podobno Forthuninemu kolesu, ter se na njem zibljejo. Tudi se obešajo in sedajo na obešeno vrv ter se na njej gugajo; pri tem pa druga drugo potiska sem in tja. Zabavajo se tudi tako, da pojo stare pesmi in zraven ploskajo z rokami. Ne plešejo pa skoraj nič.

V Moskvi živi nemški kovač Jordan, ki se je poročil z Rusinjo. Ko sta bila že nekaj časa skupaj, ga je ob neki priložnosti prijazno vprašala: »Dragi mož, zakaj me ne ljubiš?« Mož ji je odgovoril: »Saj te imam vendar zelo rad.« A ona je odvrnila: »Pa nimam od tebe nobenih ljubezenskih dokazov.« Spraševal jo je, kakšne dokaze bi hotela imeti. Pa mu reče: »Nikoli me še nisi tepel.« Odgovoril ji je: »Meni se tepež ne zdi znak ljubezni. Toda tudi tega ne boš pogrešala.« In ne dolgo za tem jo je kruto pretepel in zaupal mi je, da ga je po tem dogodku imela mnogo rajši. (To je potem pogosto delal in še za časa našega bivanja v Moskvi ji je naposled polomil tilnik in kosti.)

Amaterstvo in profesionalizem v športu

Zadnje olimpijske igre, ki so bile lansko leto v Rimu, niso bile samo največjastnejsše, temveč tudi največje po udeležbi in uspehih od vseh dosedanjih; pa tudi največ je bilo kritike na račun tako zvanih »državnih amaterjev«, ki so se pojavili po drugi svetovni vojni v državah vzhodnega bloka. Upravičeni so ugovori zapadnega sveta proti takim športnikom, kajti njihov idealizem, požrtvovalnost in dobra volja nikakor ne morejo odtehtati prikritega profesionalizma, ki dopušča omenjenim športnikom, da neomejeno trenirajo vsak dan po 6–8 ur, ker so oni pač »javni nameščenci« države, za katere barve nastopajo. Vse zapadni športni svet enoglasno priznava, da s takimi športniki ne more konkurirati, ker se noče odmakniti od edino pravega stališča: prvo je poklic, ki ga noben športnik ne sme zanemarjati, šport pride na vrsto šele v prostem času in to radi zdravja in razvedrila.

Že pri starih Grkih smo opazili, da je cvetela telesna vzgoja, dokler so oni gledali na človeka, v katerem so videli duhovno in telesno enoto. Toda zadnja stoletja pred Kristusom pa njihove olimpijske igre niso bile več praznik grške kulture, ampak samo še športna prireditev, kjer so se gledalci naslajali ob raznih borbah. Verskih plesov ni bilo več na programu, namesto prave telesne kulture se je uveljavil cirkus, kateremu je sledil propad olimpijskih svečanosti, ki so nad tisoč let pričale o moralni in telesni moči starih Grkov.

Moderne olimpijske igre so bile obnovljene po zaslugi Francoza Pierre de Coubertina in so se vršile prvič leta 1896 v Atenah. Potem so se vršile vsaka štiri leta

(v kolikor niso odpadle radi prve in druge svetovne vojne) vedno v drugem mestu. Pri teh igrah je bilo — kar se amaterstva tiče — vse do druge svetovne vojne nekako v redu razen manjših neprijetnosti (nogomet, tenis). Popoln preobrat pa je nastal v tem pogledu, ko se je leta 1952 pojavila Sovjetska zveza s svojimi sateliti na olimpijadi v Helsinkih. Ves športni svet je bil presenečen nad uspehi Rusov in športnikov iz držav vzhodnega bloka. Ko se je prvi vihar nekoliko polegel in ko so zapadnjaki zopet prišli do sape, so začeli ugotavljati: od kod taki uspehi in zakaj? In prišli so do zaključka, da je tem športnikom pripomogel od takih uspehov takozvani »državni amaterizem«, ki sem ga že prej omenil. Zadnje olimpijske igre v večnem mestu so pa sprožile tak val nezadovoljstva (zlasti pri onih narodih, ki so igrali prej prve violine na olimpijskih igrah), da je smatral tudi predsednik mednarodnega olimpijskega odbora g. A. Brundage (USA), za potrebno, da izda posebno okrožnico glede amaterskega vprašanja, ter jo poslal vsem članom medn. olimpijskega odbora.

V omenjeni okrožnici poziva predsednik člane olimpijskega odbora, da izdelajo nov amaterski pravilnik, ki naj prepreči, da bi postale olimpijske igre burka ali celo škandal. Športnik, ki ne bi mogel dokazati, da izvršuje svoj zares redni poklic, se ne more udeležiti iger. Poznavalci razmer trdijo, da pomeni omenjena Brundagejeva okrožnica nekako reakcijo na svojetska prizadevanja. S tem bo seveda Sovjete tam zadel, kjer so najbolj občutljivi, namreč v njihovem državnem amaterstvu v športu. Sicer Brundage ne omenja državnega ama-

terstva direktno, toda pravi, da je nastalo mnogo preveč različnih in večkrat neeksaktnih definicij o amaterskem pojmu. Dalje omenja, da Coubertin ni obnovil modernih olimpijskih iger zato, da bi služile kot gledališče za občinstvo, in tudi zloraba iger za nadmoč nekega političnega sistema nad drugim bi bila zanj nevzdržna. Konec koncev torej ugotavlja Brundage, da sedanja amaterska pravila ne ustrezajo več in je treba napraviti nova.

Borba v mednarodnem olimpijskem odboru gre tudi za to, da skrajšajo program iger, se pravi hočejo črtati nekaj športnih panog. Sovjeti pa hočejo ravno nasprotno, ker stremijo za tem, da se njihova nadmoč še bolj uveljavi in da bi bile igre tako obsežne in kolosalne, da bi bila samo Moskva sposobna izvesti in organizirati tako veliko športno prireditev.

Zloraba amaterstva v vzhodni bloku je povzročila v športnih vrstah zapadnega sveta pravcato zmedo. Deprestane ankete, sestanki itd. narodnih olimpijskih odborov in športnih zvez — ki jih sklicujejo zgolj zato, da najdejo način, kako bi kljub čistemu amaterstvu njihovi atleti kljub neenaki borbi mogli doseči boljše uspehe in iztrgati čimveč kolajnz laži-amaterjem — dokazujejo, da hočejo napeti vse sile, da se več ne ponovi Rim.

Ne vemo sicer, kako bo izpadlo prihodnje zasedanje medn. olimpijskega odbora, ki bo meseca junija v Atenah, kjer se bodo obravnavala vsa ta pereča vprašanja. Sovjeti s svojimi sateliti ne bodo sicer vsega dosegli, zlasti se zdi, da bo propadel njihov predlog glede razširjenja olimpijskih iger, toda v marsičem bodo pa le prodrli. Verjetno tudi v amaterskem vprašanju ne bo dosti spremembe, kar se pravi z drugimi besedami: vzhodni blok s Sovjeti na čelu bo tudi v bodoče nastopal s svojimi državnimi amaterji. In s tem mora računati Zpad. Verjetno se je že sprijaznil s tem, kajti njihove priprave gredo že v to smer. Veliko pozitivno postavko pa bodo zapadni športniki le dosegli, četudi ne bo toliko medalj, kakor bi jih želeli in zaslužili. Njihovi atleti bodo namreč za prihodnje olimpijske igre tako pripravljeni kakor še nikdar doslej.

Ivo Kermavner

Svinčnik, ki piše nevidno

V Zahodni Nemčiji so izdelali prvi svinčnik za široko uporabo, ki piše nevidno besedilo na papirju in na vsaki drugi površini. Namesto grafita je v svinčniku trda snov fluorescentne barve, ki se je v običajni svetlobi prav nič ne vidi. S tem svinčnikom na papirju napisanega besedila ni mogoče več odstraniti, ostane pa neviden, dokler ga ne osvetlimo z močnimi sončnimi ali ultravioletnimi žarki. Potem se črke pojavijo v svetlozeleni barvi. Svinčnik je namenjen ljudem, ki pišejo opombe na robu knjig ali žele napisati nekaj, česar bi drugi ne videli. Čim prenehaš besedilo osvetljevati z ultravioletnimi žarki, postane spet nevidno do nove osvetlitve.

FRAN ERJAVEC:

308

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Tudi pruski kralj namreč ni imel poguma postaviti se proti Napoleonu, toda njegovi generali ga niso poslušali. Schwarzenberg je z avstrijskim vojnim zborom sklenil (30. I.) separatno premirje z Rusi in se umaknil proti Krakovu in tudi sebično poljsko visoko plemstvo pod vodstvom kneza Czartoryskega se je lahkoverno postavilo na rusko stran. Tako so Rusi vkorakali še v Prusijo, zasedli 9. II. 1813 Varšavo, dočim se je francoska glavnina pod vodstvom podkralja Evgena umikala proti Poznanju (Murat je namreč tudi zapustil bojišče in odhitel v svoj Neapelj). Toda podkralj Evgen je moral dne 12. II. zapustiti še Poznanj in konec istega meseca zaradi odpada Prusije celo obrambno črto na Odri.

Ako bi bil Napoleon ponudil pruskemu kralju Friedrichu Viljemu Varšavsko vojvodino, bi ga bil morda pritegnil celó na svojo stran, kajti kralj je sumnil Ruse, da se hočejo polastiti sploh vse Poljske in še Vzhodne Prusije, a glede Avstrije se je bal, da bo ostala ob francoski strani. Tudi kraljevi svetovalci so bili jako različnih mnenj in, ker je še Avstrija odklonila njegovo ponudbo za zavezništvo, je kralj odložil odločitev do naslednje pomladi, toda prinesli so jo nemški rodoljubi sami. Kralj se je namreč iz strahu pred Rusi in pred Napoleonom umaknil iz Berlina v Vratislavo (Breslau), a voditelji protifrancoskega gibanja so se odkrito pridružili Rusom in začeli z vso paro organizirati nekako domobranstvo, kateremu se kralj, boječ se za svojo krono, ni upal upirati, a plemstvo je iz strahu pred tako ljudsko vojsko hitelo, da se polasti njenega vodstva. Čeprav ni hotel obljubiti car ničesar obveznega glede vzpostavitve vzhodnih

pruskih mej, je bil končno kralj vendarle prisiljen skleniti 28. II. zvezo z Rusijo, kateri sta sledili 16 dni zatem napoved vojne Franciji in mobilizacija vseh za orožje sposobnih moških.

Ker so izgubili Rusi v vojni z Napoleonovo veliko armado okoli dve tretjini vse svoje vojske in so razpolagali komaj še s 70.000 možmi prve linije, je bilo zanje 35.000 takoj razpoložljivih Prusov seveda največjega pomena. V takih okoliščinah je moral potem podkralj Evgen že dne 4. III. zapustiti še Berlin, da bi se umaknil za Labo, a sovražnik je hitro prekorachil tudi to, dočim se je Hamburg uprl že 24. II. in so tri tedne nato vkorakali vanj Rusi, tako da so morali Francozi zapustiti celo Dresden in se umakniti prav za reko Saalo. Vsi ti dogodki so seveda navdušili zlasti nemško mladino, meščanstvo in plemstvo, tako da je dobila ta vojna že kmalu značaj neke osvobodilne vojne, h kateri je pozival Nemce zlasti filozof Fichte, vendar je bilo to navdušenje po nekaterih pokrajinah komaj mlačno. V Sleziji in zapadni Prusiji so začeli odrekati poslušnost Poljaki, Vzhodni Prusi so se skušali pod vsemi pretvezami izmikati vojaški službi, a nemškim kmetom je bilo kako narodno navdušenje čisto tuje in jih je držala pod orožjem zgolj v teku stoletij privzgojena suženjska podložniška pokorščina, dočim je plemstvo vodil predvsem strah, da bi ga meščanstvo ne izrinilo z vodilnih položajev. Vkljub vsemu temu je pa že spomladi 1. 1813 narastlo samo domobranstvo na kakih 130.000 mož in tvorilo potem nad polovico vse pruske armade.

Ta pruska vstaja je seveda razgibala še ostalo Nemčijo. Pesniki (Kömer, Rückert i. dr.) in pisatelji (zlasti Arndt) so z neštetimi pozivi spodbujali k vsenarodnemu uporu, ne da bi imeli sploh kake jasne pojme glede bodočnosti, a Stein, ki je pač stremel za vsenemškim zedinjenjem, a brez kake jasne predstave o njem, je od kralja in carja zahteval, da morata organizirati pravo nacionalno vojno proti Francozom. Ta dva sta potem dne 19. III. res izdala proglas v tem smislu, razglasila

Porensko zvezo za razpuščeno in grozila porenskim knezom, da bodo prepodeni, ako se ne pridružijo vstaji, a v vseh osvobojenih pokrajinah so takoj uvažali tudi domobranstvo.

Pokrajine, stoječe še vedno pod francosko nadoblastjo, so bile seveda vznevoljene tudi spričo novih Napoleonovih mobilizacij, toda tamošnji vladarji so se še vedno bali Napoleona, obenem pa tudi Steinovih groženj in pruske preobestnosti, zaradi česar so iskali naslonitve na Avstrijo. Med nemškimi rodoljubi sta pa na vladali tudi sicer popolna idejna nejasnost in zmedenost, kajti politiki sami niso verovali, da bi se mogla Nemčija osvoboditi sama, meščanstvo je bilo prepojeno z občimi svobodomnimi težnjami, plemstvo je gledalo le na to, kako bi ohranilo nekdanji fevdalizem, a knezom ni prav nič dišalo kako nemško zedinjenje, ker bi to le uničilo ali vsaj bistveno okrnilo njihovo dotedanjo suverenost. Vsak izmed navedenih činiteljev je mislil le na to, kako bi mogel izrabiti zmagov v svojo korist, pri čemer so se knezi in plemstvo zanašali predvsem na to, da bo končno posegla v boj tudi Avstrija in pomagala do zmage njihovim reakcionarnim težnjam.

Ta poseg je pripravljval za vsak primer tudi Metternich, vendar skrajno previdno. Kakor drugod po državi, so tudi na Spodnjem Koroškem izvedli iz previdnosti prikrito splošno mobilizacijo in z vso naglico gradili okope ob avstrijsko-ilirski meji (pri Krivi Vrbi, Sv. Magdaleni, ob Malem Ljubelju, pri Slovenjem Plajberku, pri Humperku in pri Bistrici v Rožu), k čemur so pritegovali tudi domače prebivalstvo. Avstrija je smatrala po polomu v Rusiji svojo zvezo s Francijo za razbito in je sklenila z Rusi premirje. Napoleona, ki se je kolikor toliko zanašal na dinastično zvezo, je to izneverjenje seveda močno razočaralo, toda upal je ohraniti Avstrijo izven boja vsaj dotlej, da obračuna s Prusi in Rusi, narkar bi imel potem v pesteh tudi Avstrijo.

(Dalje prihodnjič)

KAMEN

(Pridno gradimo — Smrt žanje)

Obličje Kamna se začinja temeljito spreminjati. Najprej v vasi sami: obeta se nam nova trgovina ob cesti v Mohliče. To ni tako slabo: čim več trgovin, tem več bo konkurence. Mi si želimo samo eno, da bi se trgovci potrudili za čim boljše blago in čim nižje cene.

Ob cesti Kamen — Št. Vid bo tudi nekaj večjega nastalo. Nekateri vedo povedati, da dobimo kavarno. Blagor nam, ker to bo tudi že druga ob isti poti. Morda bo tudi tu konkurenca vplivala ugodno na cene.

Še večje spremembe se napovedujejo v okolici Kamna. Mislamo na dela spodaj ob Dravi. Log na veliko sekajo. Ob izlivu Krke v Dravo pa je bager na delu in pripravlja novo strugo, po kateri se bo Krka izlivala v Dravo za nekaj sto metrov više kot zdaj. Ko bo elektrarna v Kazazah začela delovati, bo tu nastalo obširno umetno jezero, ki bo ponekod do en kilometer široko. Tako se bo lice pokrajine ob Dravi povsem izpremenilo. Ni izključeno, da bo umetno jezero vplivalo tudi na razvoj tujkega prometa.

Drugi teden po Veliki noči smo imeli v Kamnu kar dva pogreba. Na belo nedeljo smo pokopali Jozefa Standmana, v četrtek nato pa Filipa Schumerja. Oba sta umrla za isto boleznijo: rak na pljučih. Standman je bil daleč naokoli znan čebelar. Schumerjev oče pa so bili doma iz Proboja. Kot cestar so se pred dvajsetimi leti preselili z družino v kamensko faro, kjer so si ob koncu vojske postavili lasten dom. Več let so bili cerkveni ključar. To službo so zglede vršili. Pomagali so pri obnovi pokopališke in farne cerkve in kot nekdanji cestar še posebno lepo uredili in olepšali

Pri nas na Koroškem

pota k farni cerkvi. Bog jim bodi za vse, kar so v njegovo čast storili, bogat plačnik! Na zadnji poti jih je spremljala velika množica ljudi od blizu in daleč. V lepem govoru so se poslovili od njega preč. g. Koglek. Žaljujoči družini izrekamo prisrčno sožalje.

ŠT. VID V PODJUNI (Razno)

Na veliki petek dne 31. marca je bil pri fari pogreb Marije Pekar, pd. Zdobčeve matere na Proboju. Šele v 58. letu jo je bila zadela srčna kap. Na cvetno nedeljo je bila še opravila svojo velikonočno dolžnost in pristopila k mizi Gospodovi, ne da bi vedela, da je prejela tudi popotnico v večnost.

Dne 7. aprila pa smo pokopali Franca Mohanja, Loparjevega očeta v Št. Vidu, ki je po daljšem bolehanju v 77. letu starosti zapustil to solzno dolino. Sledil je ženi in trem otrokom, med katerimi je eden padel v zadnji vojni.

Obema umrlima želimo večni pokoj, žaljujočim svojcem pa izražamo naše iskreno sožalje.

V nedeljo, dne 16. aprila je imelo domače prosvetno društvo »Danica« svoj letni občni zbor, na katerem je bil povečini potrjen stari odbor z vrhim in pridnim predsednikom Milanom Hoblom na čelu.

„Podrti križ“ na odru v Št. Jakobu v Rožu

Dolgo smo čakali, da je končno nastopilo društvo »Rož« kot organizacija naše zasluzne igralske skupine in nas povabilo na igro. Izbrali so tokrat »Podrti križ«. To je žalostna igra, ki prikazuje sprigenega študenta, kako skuša raznašati svoje brezboštvo in kako se loti izgnan od doma celo križa. Ta pa ga pod svojo težo pokoplje. Zgradba posameznih dejanj ni ravno posrečena, tudi vsebinsko ima igra mnoge hibe. Zato pa smo se tembolj čudili igralcem, ki so kljub temu pripravili dvakrat napolnjeni dvorani po dve uri napetega igranja in to po komaj — treh vajah. Oče Koren je bil v kretnji in besedi zelo naraven in nepri-siljen. Njegova vloga je vsled stalne nape-tosti težka in za igralca utrudljiva. Da jo je rešil v splošno zadovoljstvo, za to mu smemo čestitati. Njegov Koren vidno zori v Serajniku v »Miklovi Zali«. Živahno in spretno je igral Ivan, čigar vloga je hvaležnejša. Sicer pa smo njegov mnogostanski talent že večkrat občudovali. Komplikiran značaj je Viktor, ki je nepokvarjen, idealen pa zaljubljen mladenič. Našemu Miheju se je vsekakor posrečilo, postaviti na oder prav simpatičnega mladeniča. Igralca župnika smo sicer videli predvsem v šaljivih vlogah. Pa mu tudi resne vloge kar dobro pristajajo. Neverjetno je, koliko naravnega talenta tiči v naših dekletih. Da ti postavi Manica na oder prikupljivo kmečko dečko, bi se razumeli. Da pa bo šlo tako spretno in posrečeno zapeljivki Elzi, smo

se čudili. Mati Korenka bo pri »Zali« sijajna Serajnica. O tem nas je v tej vlogi popolnoma prepričala. Tudi ostale vloge so bile v dobrih rokah. Igra je v gledalcih zapustila kljub nekaterim manjšim hibam globok vtis in to je zasluga spretnih igralcev, katerim iskreno čestitamo k uspehu. Želeli bi le, naj bi nam na jesen pripravili kako pristno Finžgarjevo igro, ki so odrske umetnine. Potem pa koj na pripravo »Miklove Zale«, ki postani trajna šentjaskobska prireditev, katere se bo veselila vsa Koroška.

ŠT. ILJ NA DRAVI

(Prebujenje k novemu kultur. življenju)

Že drugič je nastopila šentiljska mladina v čisto kratkem času in v nedeljo 16. t. m. nas zabavala z lepimi bukami in veselo igro Lažizdravnik. Ljudje so prišli od blizu in daleč, občudovali so naš novi oder — požitvalno delo mladega umetnika Matveža Jerine — in se prav iz srca nasmejali pri vseh prizorih. Anton Perdahr, bratje Kovačič, Jerina in Koncilija ter Kurti Preželj in Hermina Kernjak so dokazali, da ima tudi šentiljska mladina velike igralske talente in smisel za kulturno delo. Gledalci so bili navdušeni, da so prosili naše fante in dekleta: »Ali bo kmalu zopet igra v Št. Ilju?« Čestitamo lepemu uspehu in pričakujemo še mnogo razveseljivih novic o kulturnem življenju v Št. Ilju.

Dobri uspehi selskih smučarjev doma in drugod

Niti dve leti še nista minili od ustanovitve selskega smučarskega društva. Prej so selski smučarji pristavljali tekmam samo kot gledalci, zdaj pa že sami nastopajo na tekmovanjih in dosegajo tudi lepe uspehe, čeprav dobivajo večinoma slabe startne številke.

Kot poseben smučarski talent se je izkazal mladi Pristovnik Maks, pa tudi drugi ne zaostajajo mnogo. Zato ni čudno, da so že druga društva, kakor Borovlje, želela, da bi se vpisali v njihov klub. Ker pa se tem vabilom nismo odzvali, so hoteli Borovljani z nešportnimi sredstvi, kakor n. pr. z napačnimi podatki časov, škodovati mladim slovenskim smučarjem iz Sel.

O lepem uspehu smučarske tekme v Selah 15. 1., je naš list že poročal.

Na koroških mladinskih tekmah dne 5. marca v Šmohorju je v ostri konkurenci Maks Pristovnik zasedel častno 3. mesto v veslesalomu.

Dne 12. marca sta na Košuti priredila Atus Borovlje in »Naturfreunde« tekmo v veslesalomu. Tekme so se udeležili tudi 3 Selani. Herman Uznik z zadnjo startno številko je vozil najboljši čas in s tem zasedel zasluženo 1. mesto. Erik Uznik s start-

no številko pred njim, torej predzadnji, je bil 1. v mladinski skupini in 4. v splošnem zaporedju. Pristovnik Tomaž pa je zasedel 2. mesto v mladinski skupini.

Isti dan so sodelovali tudi trije Selani na Gold-ecku na tekmah za prvenstvo Koroškega Uniona. Dosegli so naslednje rezultate:

Smuk: Pristovnik Maks 1. mesto v mladinski skupini; Oraže Maks 2. mesto v splošni skupini.

V slalomu je Oraže Maks zasedel 2., Pristovnik Maks pa 4. mesto.

Dne 26. marca pa so imeli KESTAG WSG, Borovljani, veslesalom na Košuti. Rezultati pri mladini so bili: 1. Erik Uznik, 2. Oraže Florijan, 3. Ogris Hubert — vsi Selani.

Pri ostalih skupinah pa so drugi Selani imeli smolo. V skupinski oceni pa so vseeno dosegli 3. mesto (Oraže M., Uznik H., Roblek H.).

Kot vsako drugo leto, so tudi letos priredili Borovljani na Veliko noč obmejno tekmovanje (Grenzlandrennen) na Košuti. Tekmovanja se je udeležilo tudi majhna skupina smučarjev iz Slovenije. Z nji-mi je bila tudi tekmovalka Maja Rutar, ki je zmaga-l v svoji skupini. Monogo dobrih in znanih smu-

čarjev se je udeležilo te tekme, tako da je bilo na startu 84 moških in 14 žensk. Tudi tokrat so Selani dobro odrezali. Najbolj je nas in tudi druge presenetil Pristovnik Maks, ki je zasedel častno 2. mesto pri mladini, le 6 desetink zamude za najboljšim mladinskim tekmovalcem na Koroškem Ernestom Mayerjem. Erik Uznik pa je še kljub slabi startni številki zasedel 8. mesto v isti skupini.

Pri juniorjih je bil Herman Uznik drugi, Tomaž Roblek pa tretji.

Pri teh dveh in tudi pri drugih Selanih so se Borovljani ne vem ali nalašč ali po pomoti, uštel za 1 minuto; a vodja selskega društva je Borovljane še pravočasno opozoril na napako.

Največja, najznamenitejša in tudi zadnja tekma na Košuti pa je bila tekma za »zmajev pokal« dne 9. aprila. Ker zdaj v igri povsod že primanjkuje snega, je bilo veliko dobrih tekmecev na startu. Cel-lo najboljši smučar na Koroškem in eden najboljših v Avstriji, carinik Hermann Muckenschnabl, je tekmoval. A zaradi nenavadne smole je padel in klopke so se mu odprle, tako da je moral izstopiti. Tudi Martinaku, Fercherju (zmagovalcu prejšnje nedelje) in drugim boljšim smučarjem tokrat ni bila sreča mila.

Rezultati: Dame: 1. Claudie Kromer; moška mladina: ex aequo Ernst Mayer in Muckenschnabl; brat (iste čase), 3. Pristovnik Maks, ki je kljub slabi startni številki zasedel to častno mesto — njegov

Naše prireditve

DOBRILA VES

Farna mladina v Dobrli ves vabi na znano, prelepo Finžgarjevo igro

»DIVJI LOVEC«

v nedeljo, dne 30. aprila, ob pol 3. uri popoldne v farni dvorani v Dobrli vesi.

Vsi prav prisrčno vabljeni!

Šmarnice v Celovcu

Kakor druga leta, bomo tudi letos obhajali majniško pobožnost

šmarnice

vsak dan in sicer v cerkvi novega bogoslovja, Tarviser Strasse 30 (ob Lendkanalu).

Ob ¾ na 7 zvečer skupna molitev rožnega venca.

Ob 7 kratek nagovor, nato litanije in blagoslov. Vsi verniki so k tej lepi majniški pobožnosti iskreno vabljeni!

čas je zopet za samo 6. desetink slabši od prvih dveh. Juniorji: tudi ex aequo Gerhard Kapounig in Vogrinč (Slovenija); 3. Winkler; 4. Zebe (Slovenija); 5. Herman Uznik.

Splošna skupina: 1. Herman Kapounig (carinik), 2. Fink, 3. Pöchheim.

Rezultati skupin (Mannschaftswertung): 1. cariniki 3:33,9; 2. Kelag 3:43,5; 3. »ASKO Beljak 3:43,6; 4. Sele 4:04,4; 5. Slovenija 4:04,8; 6. Atus Borovlje, 7. S.Z. Celovec, 8. Post Celovec, 9. Atus Gradec, 10. KSC, 12. pa je bila že druga selska skupina. Čez 20 ekip je bilo tekmovalo.

E. U.

LJUBITELJI KOROŠKE MLADINE!

Gojenke Kmetijsko-gospodinske šole v Št. Jakobu v Rožu vas vabi-mo na našo

Zaključno prireditev

ki bo v nedeljo, 30 aprila 1961.

Razstava kuharskih in šiviljskih izdelkov

vam bo pokazala uspehe našega šolanja, popoldne ob dveh pa bo odrska prireditev z igro

„Lepa Vida“

in drugimi veselimi točkami.

Zato pridite vsi, ki se zanimate za naše delo.

ŽIHPOLJE

(Vabilo na sončne žihpolje)

V četrtek po Veliki noči, dne 6. aprila, smo spremili na farno pokopališče Kristi-no Ogris, ki je umrla v 68. letu starosti. Bil je to prvi pogreb v tem letu. Pokojna Kristina je bila pridna in delavna, vse življenje je služila na kmetih. Pa celo po-tem, ko je že prejemale rento, je rada de-lala, dokler je mogla. Bila je pa pridna tudi pri obiskovanju cerkve in pri molitvi. Prihajala je v božji hram ne le poleti, am-pak tudi pozimi, pa čeprav je bilo precej snega. — Nekaj tednov prej jo je bila za-dela kap, da ni mogla več iz postelje, pa tudi govoriti ne. Ker ni imela koga, ki bi ji stregel, so jo prepeljali v celovško bolnico, kjer je umrla na veliko soboto ponoči. Po-kopali smo jo pa doma, kakor je bila nje-na želja. Tina je ohranila vse življenje de-viško čistost, zato je imela tudi mirtin ve-nec na glavi na svoji zadnji poti. Č. g. Česen so se od pokojnice poslovili z lepim nagovorom. Naj počiva v miru božjem!

Stolpi in cerkvena streha, ki so lani za-radi viharja utrpeli tako veliko škodo, so zdaj zopet popravljeni, hvala Bogu! Popra-vilo pa je stalo okoli 40.000 šil.

Na belo nedeljo je bilo pri nas prvo cerkveno žegnanje in kot vsako leto, je tu-di tokrat prišla procesija iz Sel. Pa tudi od drugod je prišlo mnogo romarjev.

Ob koncu vas pa še povabimo za peto ne-deljo, ko bo pri nas veliko romarsko žeg-nanje in pranganje s sv. Rešnjim Tele-som in sv. Rešnjo Krvjo v naši lepi mon-štranci. Bo tudi več sv. maš, zato le pridite na naše sončne žihpolje!

LOGA VES OB VRBSKEM JEZERU

(Pridni pevci)

Naši pevci pod vodstvom vrlega Hanze-ja Aichholzerja se še zmerom prav pridno vadijo in delajo izlete. Tako so v zadnjem času peli v Št. Janžu v Rožu, v Ločah in Slov. Plajberku. Za ta obisk so se našim pevcem izkazali hvaležne igralci iz Št. Jan-

ža in so prišli 26. 3. k nam ter uprizorili Finžgarjevo igro »Razvalina življenja«. Po-dali so vse vloge prav mojstrsko, za kar smo njim Logaveščani res hvaležni. Marsi-kateri od nas je rekel: »Kaj takega bi pa rad še večkrat gledal in poslušal!«

Kakor slišimo, se dopade občinstvu med drugimi pesmimi, katere pojejo naši pevci, najbolj Kernjakova »Mojece«.

CELOVEC

(Poroka)

Dne 9. aprila sta v celovski stolnici škle-nila zakonsko zvezo Franci Šturm, pd. To-manov, posestniški sin iz Svinčje vasi pri Št. Tomažu nad Celovcem in Rezika Mo-rak, šivilja iz Spodnje vesce pri Celovcu. Poročne obrede je opravil č. g. Jože Gabruč, župnik v Pokrčah.

Bilo srečno!

LOČE V ŠENTILJSKI FARI

(Blagoslovitev zvonov)

Na velikonočni ponedeljek smo imeli pri naši podružnici v Ločah lepo slovesnost. Bilo je blagoslavljanje dveh zvonov. Cer-kvene obrede je opravil z lepim nagovo-rom mil. g. kanonik Aleš Z e c h n e r. Več-ji zvon je posvečen cerkvenemu patronu sv. Stefanu, mali pa sv. Mariji. Slavnost so povzdignili z lepim petjem domači pev-ci. Hvala njim, kakor tudi vsem daroval-cem in vsem, kateri so sodelovali.

Mlado, čedno

dekle

za moderno gospodinjstvo z dvema ma-lima otrokoma v Zürichu v Švici za pri-bližno 6 mesecev iščemo. Imela bo last-no sobo, urejen prosti čas ter družinsko okolje. Ponudbe z zahtevami o plači nasloviti na uredništvo lista pod značko »Poštena«.

Zgodaj so zabredli...

Uživaželjnost in moralna razbrzanost se vedno bolj širita med mladino Zapadne Nemčije. Prav porazne so državne statistike, ki o tem pojavu poročajo. To dela že kar velike težave zaščitnim uradom za mladostnike in vzgojne oblasti mnogo razpravljajo o tem pogubnem pojavu med nemško mladino.

Kot poroča katoliški mladinski časopis Neue Bildpost, je v preteklem letu na področju Zapadne Nemčije vsak deseti nezakonski otrok imel za mater dekle, ki je še obiskovala ljudsko ali nadaljevalno šolo. Vseh takih mater je bilo v tem času okoli deset tisoč, med katerimi so bile večinoma še neporočene. Najmlajše med temi »otročimi materami« so imele komaj 13 let in bi jim še pristajale »čeeče« za igranje, pa že vršijo odgovornosti polno nalogo resnične matere. Nadalje našteva med temi mladimi materami okrog petdeset štirinajstletnih, okoli osemsto šestnajstletnih in blizu tri tisoč sedemnajstletnih. Ostale so dekleta z osemnajstimi leti.

Pred bavarskim deželnim sodiščem je bil proces, ki je obravnaval dva najmlajša slučaja, kar je vzbudilo med ljudmi mnogo zanimanja.

V Rosenheimu je skušala mati svojo trinajstletno hčerko, ki je postala mati, oklicati za polnoletno in sposobno za ženitev. Oče dekletovega otroka, 21-letni delavec je hotel dekle poročiti. Sodnik mladinskega urada je zahtevo matere seveda odklonil in mater naznanil državnemu sodišču z obtožbo, da je zanemarjala dolžno vzgojo in paznjo na otroka. Prav tako je naznanil tudi mladega moža zaradi nasilja nad mladotletniki.

Med procesom se je celo dogodilo, da je mlado dekle svojega skrunjevalca vpričo ljudi hotela tolažiti z ljubljanjem, kar je vzbujalo pravo ogorčenje med gledalci. Mladi mož je bil obsojen na sedem mesecev zapora. Dekle pa so poslali v vzgojni zavod.

Še težji pa je bil slučaj, ki se je zgodil v mestu Landau. Pravtako trinajstletno dekle je postalo mati otroka, kateremu je bil oče petnajstletni fant. Sodišče se je znašlo pred težkim vprašanjem, kako naj kaznuje fanta zaradi skrunitve mladotletne, ko še sam ni dosegel starosti, da bi ga mogli sodnijsko kaznovati. Državni tožilec je pač poklical fantovo mater, ki še nosi za mladoletnega sina vso odgovornost. Mati je delavka in tako je bil fant brez varstva. Vendar pa je sodišče bilo mnenja, da morajo starši tako poskrbeti za nadzorstvo nad otroki, čeprav so že »na pol-močni«, da so hčere drugih pred njimi varne. Zato je bila mati kaznovana z zaporom enega meseca, čeprav se je zagovarjala, da bi tudi sicer takega sina ne mogla več dovolj nadzorovati, ker je ne bi ubogal.

Pri tem se spomnimo, da se tudi pri nas dogajajo podobni slučaji — verjetno je mnogo takih slučajev, pa nam jih statistike ne povedo; vso grobost teh zablod nam prikazuje tragičen dogodek na nadaljevalni šoli v Wolfsbergu pred nekaj meseci, ko je tako mladoletno dekle rodilo v šoli na stranišču otroka, ga takoj nato zadušila in ga potem mrtvega položila k ograji šolskega dvorišča! Bodi nam to svaričen klic, da našo mladino obvarujemo pred takimi zablodami!

Dekleta so cenejša kot fantje...

To se sliši, kot bi bili kje na bližnjem Orientu — v Kairu ali v Babilonu. Tam pravijo, da prodajajo in kupujejo dekleta in morda tudi fante.

Pa temu ni tako hudo. V mislih imamo samo ugotovitve statistike, ki hočejo pokazati, da dekleta starše nekoliko manj stane kot pa fant, čeprav bi po videzu sodili, da je obratno resnica. Toda navedena trditev se nanaša samo na fanta ali dekle do šestnajstega leta starosti. Torej za čas, ko dekleta še niso tako zahtevna...

Povprečno so izračunali, da morajo starši za svojega otroka izdati v prvih šestnajstih letih približno 300 šilingov na mesec. Ugotovili so, da pridejo življenjski stroški za fanta povprečno na mesec za približno 10 šilingov višji kot za dekle. Zanimivo je, da so stroški za otroka v prvih letih za eno tretino višji kot za triletnega; tedaj so ti stroški v vsej dobi najnižji. V vseh šestnajstih letih morajo starši izdati za odgojo svojega nadebudnega naslednika

Igra iz narodnega življenja

Vsako ljudsko igranje mora biti tesno povezano z življenjem in doživljanjem ljudstva. To je osnovna zahteva, da se kakšna igra more imenovati narodna ali ljudska. Obsegati mora torej svet narodnega občestva, njegovo preteklost, njegova sporočila in njegovo sedanjost. To igranje se mora čimbolj približati vsem odtenkom ljudskega mišljenja in običajev, načina izražanja in morda celo govornice.

Narodna igra bo vselej dvojna po svojem podajanju ljudskih kulturnih vrednot. Podajati more snov iz narodove zakladnice v slavnostno-umetniškem slogu; to je kak zgodovinsko odločilen dogodek za narodovo življenje ali pa vobče snov, ki je duševna last vsega naroda. Podajanje te vrste narodnih iger zahteva močnih umetniških osebnosti in jih morejo dovaženo podati le poklicna narodna gledališča ali vsaj nadpovprečne igralske skupine.

Običajnejša ljudska igra pa predstavlja v bolj poljudnem slogu kakšno zgolj krajevno zanimivo snov. To snov pogosto oblikujejo v dramatsko obliko ljudski pesniki ali priložnostni pisatelji in jih potem predvajajo dramske skupine podeželskih odrov. In morda se prav v teh ljudskih igrah, ki črpajo svojo snov iz dragocenih izročil, najbolj odražajo narodni elementi in tako nudijo rodovom velik kulturno-vzgojni užitek. Take igre postanejo večkrat prava narodna lastnina in simbol njegovega življenja. Zato jo ljudstvo prireja že iz neke notranje potrebe v gotovih časovnih razdobjih zopet in zopet.

Igra iz narodove preteklosti in igra iz krajevne zgodovine, pravi že Romain Rolland, sta nadvse važni za stvoritev narodne zavesti in dvig narodne prosvete. Dodali bi pa še tretje: te ljudske vrednote je treba z dobro oblikovano narod. igrati tudi oživiti in umetniško oplemenititi; saj na ta način zopet zaživijo starodavne šege in običaji med narodom, ki so tako bogati dramatskih elementov.

Nekateri narodi imajo svoje ljudske igre, na katere so upravičeno ponosni. Znano je, da imajo Švicarji svojega »Viljema Tella« in Tirolci svojega »Andreja Hoferja«. Ti dve ljudski igri sta resnično last vsega ljudstva in njegov simbol. Tudi Slovenci imamo nekaj podobnih ljudskih iger, katerih snov je povzeta iz narodove zgodovine. Brez dvoma moremo šteti k najbolj ljudski igri »Miklovo Zalo«, ki je zlasti simbol in podoba usode »koroških Slovencev«. Nadalje bi mogli k narodnim igram prišteti tudi dramatizacijo »Desetega brata«, »Rokovnjače«, »Našo kri« in podobne igre z narodnimi motivi. Poleg teh imamo še tudi precej iger, ki nam prikazujejo posamezne dogodke iz splošne in krajevne zgodovine; teh je največ iz časov turških vpadov.

Tudi na polju narodne igre je v slovenski tradiciji še mnogo neobdelanega in čaka na spretno delavce. Naše, simbolično najbogatejše snovi, Kralja Matjaža in Lepe Vide, še nihče ni znal približati ljudstvu v pravi ljudski igri. Prav tako je z Kurentom in Petrom Klepcem. Mnogo pa je v tem oziru doprinesel dr. Turnšek s svojimi deloma »Država med gorami« in »Kralj Samo«, s katerima je posegel v najstarejšo narodovo zgodovino.

Zamislil režiser Gibbons, izdelal pa ga je kipar Georgej Stanley.

Štiri leta pozneje je dobil ta kipec ime »Oskar«. To se je zgodilo kar po naključju. Tedanja odlikovanka Margaret Herrick je nekega dne opazovala ta zlati kipec, pri tem pa rekla: »Šele sedaj sem opazila, da je kipec podoben stricu Oskarju.« Neki časnikar, ki je bil tedaj navzoč, si je zapisal te besede in kipec je odslej postal enostavno »Oskar«.

V prvih časih je bilo število Oskarjev majhno. Le najboljši igralec in najboljša igralka ter najboljši film in najboljši režiser so bili nagrajeni. Toda z razvojem filmske produkcije so postajali vedno številnejši. Tako so tudi letos razdelili celo vrsto Oskarjev v mestu Sv. Monika.

Letos so razdeljevali te najbolj zaželenе nagrade že 33. Udeležilo se je teh filmskih slovesnosti nad 2500 gostov iz filmskega sveta, na televiziji pa je na milijone gledalcev spremljalo ceremonije razdeljevanja.

Kot najboljši film je bil odlikovan z Oskarjem »Stanovanje«, za katerega je pripravil najodličnejšo scenerijo režiser Billy Wilder. Kot najboljši inozemski film pa je dobil nagrado švedski film »Vodnjak device«, katerega je režiral Ingmar Bergman. Med igralci pa so bili odlikovani sledeči: filmska prvakinja Elisabeth Taylor v filmu »Butterfield 8« in igralec Burt Lancaster v filmu »Elmer Gantry«. Poleg teh filmskih prvakov je bilo deležnih nagrad še nekaj drugih igralcev kot Peter Ustinov za film »Spartacus« in Walt Disney za kulturni film »Konj z letječim repom«. Kot najboljša filmska popevka pa je bila odlikovana pesem »Nikdar na nedeljo«.

Na slovesnostih v Sv. Moniki sta bila deležna posebne pozornosti filmska zvezdnica Elisabeth Taylor, ki je bila že prej večkrat predlagana, da prejme to najvišje filmsko odlikovanje in ga je letos tudi zasluženo prejela, kar je zelo navdušilo njene milijonske oboževalce. Prav tako pa je bilo navdušenje za film »Stanovanje« izredno veliko; saj je ta film prejel kar 5 odlikovanj, kar je nekaj povsem izrednega.

Prvi folklorni festival na Vrbskem jezeru

Dne od 15. do 18. junija se bo v Celovcu in ob Vrbskem jezeru zbralo okrog 300 mladih ljudi iz šestih evropskih držav na prvem festivalu ljudskih pesmi, muzike, petja in plesov, ki ga bosta priredila celovška radijska postaja ob sodelovanju celovške mestne občine, je na tiskovni konferenci minuli petek naznanil predstavnik celovških listov intendant radijske postaje, direktor Goritschnig ob navzočnosti mestnega svetnika g. Rudolfa Novaka. Pogodba predvideva sodelovanje med radijskimi in televizijskimi družbami sodelujočih držav, katere so prevzele tudi stroške za sodelujoče skupine. V zameno bodo pa dobile na razpolago trakove s celotnim programom, ki ga bodo potem oddajale. — Umetniško vodstvo prireditve ima dr. B. Petrei.

Festivala, ki se bo vršil v velesejski dvorani, se bodo udeležile skupine iz Avstrije, med katerimi bo »Grenzlandchor« iz Podklostra, ter tirolska »Familija Engel« iz Reutte, nadalje pa iz Gradišanske pevski zbor iz Lipersbacha ter hrvaška ljudska plesna skupina v slikovitih narodnih nošah.

Francijo bo zastopal zbor »Maitrise«, ki jo odpošlje Radiodiffusion Television Française. Je to vrhunska mladinski zbor (dečki in deklice, ki bi ga lahko primerjali s Wiener Sängerknaben). Iz Švice bo prišel »Jodlerklub Zürich-Oerlikon«, iz Italije pa pevski zbor »Giuseppe Tartini« iz Trsta. Zapadno Nemčijo bosta pa predstavljala harmonikaški zbor »Hohner-Handharmonika-Orchestra 1927 Trossingen« in sekstet Seitr iz Schwarzwalda.

Iz Jugoslavije bo »Jugoslovanska televizija« s sedem v Beogradu poslala folklorni sekstet Radetić s solisti Danico Obrenić ter Aleksandrom Sarijevskim, na pastirsko piščalko pa bo sviral Tihomir Paunović. Iz Ljubljane pa pridejo »Veseli planšarji«. Čeprav morajo po pogodbi vse državne radijske družbe nositi stroške za lastne skupine, je celovški radio prevzel stroške za »Veselo planšarje«, da tako dobi na program tudi kako slovensko skupino, so pojasnili predstavniki celovškega radia.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek 28. aprila: Woyzeck in Das Verhör des Lukullus, drami (premiera). — Sobota 29. aprila: Fra Diavolo, opera. — Nedelja 30. aprila ob 15.00 uri: 1001 Nacht, opereta. — Sreda 3. maja: Fra Diavolo, opera. — Četrtek 4. maja: Woyzeck in Das Verhör des Lukullus, drami. — Petek 5. maja: Wiener Blut, opereta (premiera). — Sobota 6. maja: Fra Diavolo, opera. — Nedelja 7. maja ob 15.00 uri: Wiener Blut, opereta. — Začetek ob delavnih ob 19.30, ob nedeljah ob 15.00 uri.

KOMORNI ODER:

Sobota 29. in nedelja 30. aprila, sobota 6. in nedelja 7. maja: Eine etwas sonderbare Dame, komedija. — Začetek vselej ob 19.30 uri.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIO

PONEDELJEK, 1. 5.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — TOREK, 2. 5.: 14.15 Poročila, objave. Vesele pesmi in poskočne viže. — SREDA, 3. 5.: 14.15 Poročila, objave. Za našo vas. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 4. 5.: 14.15 Poročila, objave. Florijana pojejo... — PETEK, 5. 5.: 14.15 Poročila, objave. Živo srečanje. (Reprodukcija prihr. slov. kršč. kult. zv. z dne 9. 4. 61 v Kolpingovi dvorani.) — SOBOTA, 6. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.25 Mamicam v dar... — NEDELJA, 7. 5.: 7.30 Duhovni nagoni. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — Pozor na spremenjene čase oddaj od 2. maja naprej!

Filmi

Bistrica v Rožu: Sobota, 29. 4.: Pat und Patachon (III). — Veseloigra. — Nedelja, 30. 4.: Die rote Hand (IV). — Kriminalni film o tihotapstvu in ljubezenski tragiki. — Ponedeljek, 1. 5.: Division Brandenburg (IVa). — Vojni film o junaštvu na pustolovski način in slabim moralnim naziranjem. — Sreda, 3. 5.: Auf heißer Fährte (IV). — Lažnjiva zgodba o spreobrnjenju roparja. Pustolovski film.

Borovlje: Sobota, 29. 4.: Die größte Schau der Nacht (IVb). — Scena iz nočnih lokalov različnih evropskih mest. — Nedelja, 30. 4.: Salem Aleikum (IV). — Veseloigra. Radi podobnosti z nekim zloglasnim tihotapcem pride igralec neke godbe na turnej v Maroku v težave.

Miklavčev: Nedelja, 30. 4.: Der kühne Schwimmer vom Alpensee (IVa). — Slaba veseloigra.

Pliberk: Sobota in nedelja, 29. in 30. 4.: Herrin vom Sölderhof (III). — Otrok reši zakonsko srečo svojih staršev.

Sinča ves: Petek in sobota, 28. in 29. 4.: Bus Stop (IV). — Kovboj se trudi, da bi si pridobil ljubezen neke pevke. — Nedelja, 30. 4.: Hula-Hop, Conny (III). — Muzikaličen film. Skromna zabava za prijatelje popevk. — Ponedeljek, 1. 5.: Der Schwan (III). — Ljubezenska romanca neke princeske.

Št. Jakob v Rožu: Sobota, 29. 4.: Al Capone (IVb). — Gangsterski film za odrasle s resnim premislekom. — Nedelja, 30. 4. in ponedeljek 1. 5.: Freddy unter fremden Sternen (III). — Zabavni film z lepimi naravnimi posnetki iz Kanade. — Sreda, 3. 5.: Die Kanille vom Kansas (IV). — Dolgočasen film iz divjega zapada. — Petek, 5. do nedelje 7. 5.: Geschichte einer Nonne (III+). — Mlada samostanska sestra, hčerka znanega zdravnika je vstopila v samostan, da bi postala misijonska sestra. Po dolgih notranjih bojih spozna, da je bilo njeno prepričanje, da ima sestrični poklic, zmotno. Odlično sestavljen film, ki s spoštovanjem obdelava samostansko življenje. Le nekaj prizorov lahko vzbudi napačno mnenje. Za odrasle in zrelejšo mladino.

Zaščitimo krilate pevce!

Če z odprtimi očmi motrimo naravo okrog sebe, opazimo vsako leto manj krilatih pevcev. Ustaviti to nevarno nazadovanje števila koristnih ptic pa ni le stvar kmeta in gozdarja; zaščita naših domačih ptic pevk je naloga vsakega posameznika.

V teku preteklih desetletij je privedlo intenzivnejše obdelovanje poljskih in gozdnih površin do močnih in trajnih sprememb v naravi. Osušena so bila močvirja, kisle travnike smo odpravili, uravnali smo struge potokov, posekali staro nekoristno drevje v gozdovih in na vrtovih ter ga zamenjali z mladim, bolj donosnim. S temi starimi drevesi pa smo uničili tudi gnezdišča prenekaterih koristnih ptic, ki odslej ne najdejo več pripravnih mest za svoja gnezda. V hlevih ni več nosilcev in brun, stene naših hiš so gladke, motorji in stroji brnijo svojo pesem. Asfaltirane ceste, tlakovana dvorišča in zidani bregovi potokov ne nudijo pticam več potrebnih reči za gradnjo gnezdec. Ker smo odstranili grmovje in žive meje, ptice nimajo več mest za valjenje. Med ptički, ki delajo svoja gnezdeca v vejah dreves in grmovju, pa niso le najboljše pevci, ampak tudi ptiči, ki so za kmetijstvo zelo pomembni, ker uničujejo raznovrstni škodljivi mrčes.

Vzeli smo torej koristnim pticam možnosti za gnezdenje, ker smo prelomili s starim načinom kmetovanja. Če pa hočemo ohraniti število teh neumornih pomagačev pri zatiranju škodljivega mrčesa, moramo storiti vse, kar je v naših močeh, da jim ostvarimo spet pogoje za obstoj in razvoj. Razne vrste naših domačih ptic so zmožne, če se lahko primerno množijo, omejiti škodljivce sadnega in gozdnega drevja ter vrtnih rastlin. Seveda moramo pravočasno in pa primerno poskrbeti za to, da je teh ptic dovolj. Hočete nekaj primerov za to, kako koristne so naše ptice pevke?

Ena sama lastovka porabi v enem dnevu okoli 500 hišnih muh, manjših mušic pa seveda veliko več. Vzemimo, da ima lastovičja družina 5 članov; tedaj pokončajo ti dnevno najmanj 300.000 muh, mušic in podobne leteče golazni. Da ima to tudi gošpodarske posledice, je dokazal neki kmetovalec, ki je načrtno gojil lastovke in jih ščitil, da so mogle uničevati mušjo nadlego v njegovem hlevu. Na njegovi kmetiji se je povečal donos mleka za 10 odstotkov, ker so imele krave mir.

Kot lastovke, spremljajo živino na paši tudi še drugi koristni ptiči, ki lovijo obade in brenclje, kot n.p. škorci, rdečerepke, pastirke i.t.d.

Za kmetijstvo in gozdarstvo pa so brez dvoma najbolj koristne sinčice vseh vrst. Te so izraziti žužkojedi, ker se z drugo hrano zadovoljijo le prehodno. Kot ptiči plezalci so sposobne preplezati debela in si poiskati iz razpok svoje žrtve. Ker so silno hitre in gibčne, so vedno lažne in zavoljo

tega pospravijo neverjetne količine hrane. Seveda pa tudi ne morejo ostati dolgo brez hrane. Brez dvoma porabi zdrava sinčica v enem dnevu več, kot pa sama tehta, kar mora, če hoče ostati močna. Le predložite si, kaj se pravi pojosti na dan več kot pa sam tehta! Res je, da tehta sinčica le 15 do 20 gramov; ako pa pomislimo, da v teku 4 do 5 zimskih mesecev nima na razpolago nobenih gosenic in hroščev, ampak le majcena jajčeca metuljev, katerih tehta okoli 1000 do 4000 komaj 1 gram, postane stvar že precej drugačna. Sinčice pa so povrhu vsega še izredno plodovite: povečini skrmijo na leto po dva zaroda, enega v aprilu oziroma maju s povprečno 10 do 12 mladiči, drugega s 6 do 8 mladiči pa v juniju.

Zaščita ptic pa nam ne sme biti pri srcu le zavoljo gošpodarskih, ampak tudi iz naravoslovnih ozirov! Samo pomislite, kako pusta in žalostna bi bila narava brez pestrega življava naših ptičk.

Ena glavnih zahtev zaščite ptic je:

Ustvarjajte možnosti za gnezdenje! Najprej je treba nadomestiti pticam tisto, kar smo jim odvzeli s kultiviranjem pokrajine. Najcenejše in najboljše sredstvo v ta namen so gnezdnice na drevju, ki odgovarjajo potrebam naših koristnih ptic.

Take gnezdnice naj bodo izdelane tako, da nudijo ptičkam zavetje in da je sprednjo steno lahko odstraniti, ko ob letu pregledamo in izpraznimo gnezdnico. Kdor gnezdnice ne zna ali ne more sam izdelati, jo lahko kupi v trgovini.

Gnezdnice je treba namestiti na drevju sedaj v aprilu. Njih število se ravna po vrsti ptic. Za sinčice postavimo na vsakih 20 do 30 korakov po eno gnezdnico, ker potrebujejo sinčice za iskanje hrane določeno področje in se drugače iz zavisti med seboj tepejo. Za ptičke, ki radi živijo v družbi, kot so to škorci, lahko namestimo na enem drevesu po več gnezdnic. Odprtina gnezd-

nice, skozi katero ptičke vstopajo in izstopajo, naj bo usmerjena proti jugovzhodu, ker pticam prija toplo jutranje sonce. Da bo gnezdnica zavarovana pred dežjem, naj bo gnezdnica nagnjena nekoliko naprej. V bližini gnezdnice naj ne bo nobene veje, po kateri bi se mogla priplaziti mačka.

Za ptice, ki gnezdijo na prostem, je težje najti primerna gnezdišča. Najbolje je pustiti rasti grme na polju, žive meje in podobno. Tako grmovje služi več namenom: daje zaščito divjačini, v njem lahko gnezdijo krilati pevci, čebelam daje pašo in nudi zavetje pred vetrom.

Mnogovrstni so načini in možnosti za zaščito naših krilatih prijateljev ne samo za kmeta, gozdarja in vrtnarja, temveč tudi za našo mladino. Najbolj znano je pač krmiljenje ptic pozimi, kar je koristno in zabavno, če je pravilno. S tem pomagamo v prvi vrsti sinčicam in raznim vrstam ščinkavcev in drugim zrnjedom, ki ostanejo tudi čez zimo pri nas.

Vedno znova imamo priložnost spoznati, kam slednjič privede preoblikovanje narave v namene, ki se zdijo človeku pametni in potrebni. Naj bodo njegovi posegi v naravo še tako dobro premišljeni, vedno so enostranski in njih pogosta posledica je opustošenje. Opustošenja v kmetijstvu na žalost ni mogoče hitro popraviti, toda s pomočjo spoznanj, do katerih smo že prišli po svojih napakah, hočemo izkoristiti možnosti izenačenja, ki jih ima narava toliko več čim bolj je pestra in čim več življenja je v njej. Zato skušajmo ustvarjati okoliščine, ki bodo sličile prvotnemu stanju v vsej pestrosti. Istočasno pa glejmo v zaščiti ptic ceneno in učinkovito sredstvo za krčenje škodljivcev in zavoljo tega povečanje donosov. Z zaščito ptic bomo vzpostavili sicer spremenljajoče se, toda vedno elastično ravnotežje. Zaščita ptic je torej velikega pomena za narodno gospodarstvo!

O poleganju žita

Za našega kmeta je hud udarec, če žita rada polegajo. Zato je treba gledati na to, da preprečimo razne bolezni na žitih in tudi kolikor mogoče omejimo poleganje.

Od žita najraji poleže pšenica, ki ima večjo površino listov, manj rada pa poleže rž, ki ima bolj trdno slamo; prav tako pa polegata tudi ječmen in oves. Zetev je pri takem žitu zelo otežkočena. Škoda, ki nastane pri poleganju, je odvisna od tega, kdaj žita polegajo. Ta lahko polegajo takoj, ko so poglata v klas in nadalje do polne zrelosti. Če polegajo bilke v oni dobi, ko gredo v klasje ali ob cvetju, in se več ne dvignejo, tedaj ni samo oploditev cvetov pomanjkljiva, ampak se tudi zrnje slabo razvija in ostane drobno. Pri mlačvi dobimo mnogo drobnega zrnja.

Ako polegajo žito v začetku svojega razvoja, dokler so spodnja kolena bilke še niso utrjena, se lahko spet dvigne, ker se prožne bilke še vedno vzravnaajo. Izvor njihove prožnosti je v tem, ker je v spodnjem delu vsakega kolena zraščena cevka, ki je z notranjim delom kolena tako spojena, da se do gotove mere lahko upogne.

Najprej moramo poznati različne vzroke poleganja žit, kajti šele na podlagi tega, bo mogoče poleganje preprečiti oziroma omejiti.

Glavni vzrok poleganja je pomanjkanje svetlobe. To velja zlasti za tiste, ki sejejo pregosto. Vse rastline, ki imajo premalo svetlobe, silijo kvišku, v svojih spodnjih delih pa ostanejo šibke. Na bilki se podaljšata zlasti prvi in drugi spodnji člen, ki sta najvažnejša z ozirom na poleganje. Zaradi pomanjkanja svetlobe se stamice, iz katerih je zgrajeno rastlinsko telo, v teh členih podaljšajo, njih stene postanejo tanjše in izgubijo na odpornosti in prožnosti. Dolga in mehka bilka kaj rada poleže ali se zlomi, ne da bi se mogla spet kdaj dvigniti. Navadno torej polegajo pregoste setve. Taka setev je tudi velika potrata, ker po nepotrebnem razmetavamo seme. Škoda pa imamo pri semenu, poleg tega pa rastline še polegajo. V tem slučaju je krivda prav gotovo na naši strani.

Poleganje povzročajo tudi take glivične bolezni, ki se razvijajo v spodnjih členih bilk, jim razjedajo tkivo in jih slabijo. Ako je vlažno, se te glivice hitro širijo.

Imamo pa tudi zunanje vzroke za poleganje žita. To so zlasti močni vetrovi, viharji, deževje, lastna teža klasja, pomanjkljive prehranjevalne razmere v zemlji ter neodgovarjajoče vrste in količine gnojil in

slednjič rastlinske bolezni. Navadno opazimo, da ne poleže žito na vsej njivi enako; to pa zaradi tega, ker ni zemlja povsod enaka. Na nekaterih mestih je močnejša, na drugih zopet slabša. Prav tako ni povsod enakomerno gnojena in tudi setev ne povsod enako gosta. Nekatere rastline so proti poleganju manj odporne kot pa druge.

Notranji vzroki poleganja tičijo v rastlini sami, v njenih podedovanih lastnostih, kar velja zlasti za razvoj korenin in za trdnost bilke.

Razdelitev korenin v zemlji in kakovost tal je za odpornost proti poleganju največje važnosti. Množina korenin je podedovana lastnost posameznih vrst; toda ta zavisi tudi od množine hranilnih snovi v zemlji in kako je ta obdelovana. Čim rahlejša je zemlja, čim globlje je njiva preorana, čim več hrane ima, tem krepkejša so rastline, ker se korenine krepko razvija. Če je žito slabo vkoreninjeno, ob vetru

Delo na našem domačem vrtu

Zimsko škropljenje se je letos pri sadnem drevju gotovo dobro obneslo, vendar pa se ne smemo križem rok predati upom na dobro letino. Če hočemo doseči to, potem imamo s sadnimi drevesi še veliko dela.

Ko prično pokati popki na jablanah in hruškah, je treba spet škropiti. To je tako imenovano škropljenje pred cvetjem, ki je potrebno, da zamorimo jabolčnega zavijača, gosenice, krastavost, jabolčno plesnivost in podobno. Za to škropljenje zadostuje bakreno sredstvo, kateremu smo dodali kak sintetični insekticid.

V zelenjadnem vrtu moramo še vedno paziti na mlade rastline, da ne obolijo. Če jih škropimo vsakih 14 dni s kakim bakrenim škropilom, jih bomo obvarovali pred glivičnimi obolenji.

Na žalost zadnja leta opažamo, da se naših zelenjadnih rastlin lotevajo v vedno večji meri razna virusna obolenja, katerim se ni mogoče postaviti v bran s kemičnimi škropili. Proti tej bolezni pomaga samo to, da radikalno odstranimo z vrta vse obolele rastline. Moramo jih pokončati! Uničiti pa jih moremo temeljito le z ognjem, kajti če jih zakopljemo v zemljo ali vržemo na kompostni kup, je premalo. Zakaj?

Paradižnike lahko napade neki tobačni virus, ki ga prenašajo na paradižnike s to-

in dežju kaj hitro poleže, ker koreninice popustijo.

Poleganje žita lahko preprečimo

Poleganje žita lahko delno preprečimo. Izogibati se moramo gnojenja s hlevskim gnojem. Zemljišče mora biti za setev vedno pravilno pripravljeno in nikdar vlažno. Setev ne sme biti nikdar pregosta. Zelo hvaljevna so žita za gnojenje s superfosfatom, ki v veliki meri vpliva na dober pridelek zrnja. Fosforna kislina pa tudi slamo znatno utrdi in zato s superfosfatom gnojena žita zelo redko polegajo. Slama postane bolj debela, krepka in prožna.

S SUPERFOSFATOM SMEMO GNOJITI, PREDEN PRIČNE OZIMINA ODGAJATI.

S tako imenovanim gnojenjem žita na list, se pravi z dodatnim zalaganjem posevkov z dušikom, fosforjem in kalijem v dobi njegove rasti vse do časa zorenja pa dosežemo prav dobre učinke na pridelek. Pridelek zrnja na ta način lahko dvignemo za 30 in tudi več odstotkov. Seveda moramo najprej poskrbeti, da bo posevek nezapleveljen in njiva ustrezno založena z apnom, fosforjem in kalijem.

Kakšen je položaj na lesnem trgu?

Letos se je pričel izvoz igličastega rezanega lesa razmeroma počasi razvijati. V prvih dveh mesecih smo izvozili letos komaj 404.093 kubičnih metrov lesa; lani smo ga izvozili v tem obdobju že 424.560 kubičnih metrov.

Poročila o razvoju na evropskem lesnem trgu so zelo različna. Splošno opozarjajo na zadržanost trgov. Baje je imel angleški lesni trg ob koncu prejšnjega leta precejšnje zaloge lesa; zato pričakujejo, da bo Anglija letos uvozila manj lesa kot prejšnje leto.

Zaradi izboljšanja vrednosti D-marke in holandskega goldinarja zahtevata Nemčija in Holandija pri uvozu odgovarjajoče znižanje cen. Baje so tudi holandska skladišča lesa dobro založena, spričo česar Holandija ne kaže posebnega veselja za uvoze lesa. Nemški lesni trg pa je že ob koncu lanskega leta omejil uvoz in čaka. Sovjetskega lesa so se le polagoma posluževali in je zato Sovjetska zveza znižala ceno svojemu lesu letos januarja meseca. Februarja pa je morala cene za tanjša debela še enkrat znižati. To je storila še pred zvišanjem vrednosti marke.

Zanimivo je dejstvo, da se tudi pošiljke lesa iz Švedske in Finske v Zapadno Nemčijo letos le počasi večajo.

Zanimanje za avstrijski les pa kaže italijanski lesni trg. Cene za gradbeni les so se ustalile, dobri sortimenti pa so postali celo nekoliko dražji. Italijanski uvozniki pa pričakujejo razbremenitev trga od pošilk rezanega lesa iz držav vzhodnega bloka. Po zadnjih poročilih so nakupili v Sovjetski zvezi, Romuniji in Češkoslovaški okoli 300.000 kubičnih metrov igličastega lesa.

(Konec na 8. strani)

TRŽNO POROČILO O ŽIVINI

dne 20. aprila 1961

V Italijo in Zapadno Nemčijo smo izvozili v preteklem tednu 132 glav goveje živine po cenah: voli in biki 10.50 do 12.—, telice 10.— do 11.— in krave od 7.— do 9.— šilingov kg žive teže na kmetiji.

Na Koroškem je še vedno močna ponudba prašičev za zakol. 120 živali je bilo prodanih na Dunaj in Wiener Neustadt, 80 pa v Nemčijo. Na kmetiji plačujejo za kg žive teže 11.— do 12.— šilingov.

Prodaja telet za zakol je malenkostna. Kilogram žive teže plačujejo na kmetiji po 15.— do 16.50 šilingov.

Tudi oddojki postajajo cenejši. Za kg žive teže plačujejo od 16.— do 18.50 šil.

V Italijo je bilo poslanih 65 konj.

Na drobno stanejo sveža jajca na celovškem trgu 90 grošev komad; le posamič še 1.— šiling.

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete pri

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Plačila tudi na ugodne obroke

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

V Korte sem šel...

(Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selški župnik)

V Kortah praznujejo vsako leto 14. aprila celodnevno češčenje. Naprošen sem bil, naj sodelujem. Seveda je bilo treba ustreči!

Kako priti tja? Ali naj najamem avto, da me zapelje tja okoli in okoli Obirja, ali naj se po starem podam tja peš? Pet ur hoda je za starega človeka malo obilo! A lepo vigradno sončno vreme me je mikalo in medpotoma so se obetale naravne lepote in prijazni obisk. Odločil sem se: Stari fant, preizkusi spet svoje moči in vzemi palico v roke in pot pod nogo!

Privlekel sem po več letih na dan nahrbtnik, zmašil vanj volmeno jopico, za naramnice vtaknil pelerino in hajdi na pot! Do Trkla mi je blagohotno prikrajšal pot gospod Tonej z avtom. Vstopim, da Trklovi mami izrečem čestitke ob družinskem prirastku, nato pa naprej na Šajdo!

Od nekdanj je s selske strani na Šajdo vodila navadna gorska pot. Zdaj so jo nekateri kmečje razširili in izboljšali, da jo zmagujejo tudi avti. Vendar se mi je smilil Kacmunov avto, ko sem si predstavljal, kako se trudi navzgor in po raskavem in izpranem potu obrablja gume.

Pri Kacmuni, malo pod višino Šajde, je moja prva postaja za oddih. Svetujejo mi, naj Šajde ne prekoračim preko Šajnika, od koder je sestop v graben zelo strm, naj se raje držim pota nad Peručem, kjer je že zorana nova cesta.

Odkar sem zadnjikrat hodil na obirski strani, se je tam marsikaj spremenilo. Obirčani si z doline grade ceste do domov. Lepo bo speljana cesta po Peručevem mimo hiše navzdol v graben, kjer se združijo z deželno, pa tudi zgoraj vidim belo črto, ki mi kaže, kje vodi nova cesta k Jerebu in naprej k Hriberniku.

Tudi žično vzpenjačo opazim napeljšano navzgor, pri spodnji postaji pa vidim v na pol odprti garaži avto. Tudi gorski kmetje se znajo okoristiti z modernimi napravami!

Tako se razgledujem po gorskem svetu, da šele čez en čas postanem pozoren na neko klopotanje. Klop, klop, klop..., pri vsakem koraku desne noge: klop, klop, klop...

Kaj pa je to? Ogledam si čevlji. O ti komedija! Podplat na čevlju je odjenjal in se ločil od podlage. Le na enem mestu bližje pete se še drži čevlja. Pri vsakem koraku čevlji zazija kakor brezzoba žaba in pri zamahu noge zaklopota: klop, klop, klop... Morda mi kliče: stop, stop, stop... Pa ta opomin je nepotreben, saj stopam in stopam dalje in tuhtam, kaj storiti. Čaka me še dolga pot, vremenska napoved pa obeta poslabšanje vremena... Kako bo v dežju? Stikam po žepih. Navadno se najde v mojem žepu kak trak ali motovoz, a danes

ne najdem kaj primerne, da bi privezal mahljajoči podplat v pravo lego. Pa bo, kakor bo! Počasi nadaljujem pot, desno nogo dvigam pri korakanju malo više, da se podplat ne drsa ob tleh.

Par šolarjev me sreča. Lepo me pozdravijo in na moja vprašanja odgovarjajo v lepi slovenščini. Vidim, da obirska šola dobro vrši svojo nalogo.

Na cesti leže črepinje razbite velike posode. Če zavozi nanje osebni avto, si poškoduje gume. Treba jih je spraviti z ceste. Pobiram jih in mečem v stran. Presneto so težke, menda iz železa. Pa mastne in črne! Taki so zdaj tudi moji prsti! Kakšna črna maža ali olje je bila v razbiti posodi! Drgnem prste ob mokrem mahu in s smukanjem iglastih vej, pa kljub temu ne morem očistiti prstov od te nesnage. No, to imam za povračilo za svoje dobro delo! Je pač resničen pregovor: Kdor za smolo prime, se osmoli! Jaz pa sem prijel za kolo-maz, zato sem se umazal! Kljub temu pa dobre volje korakam dalje.

Krepka žena srednjih let me sreča na kolesu in stopi z njega. V razgovoru mi pripoveduje, v kaki nevarnosti je bila med vojno, kako so jo zaradi nekkih besedi imeli na piki in zasliševali gestapovci.

»Gospod, jaz se bojim samo takega, kakor je bilo pod Hitlerjem!«

»Ne bojte se več!« jo potolažim. »Res je, Hitler je mrtev, a njegov duh še nekoliko živi. Do take moči in oblasti, kakor so jo hitlerjanci imeli, pa ne pridejo nikoli več! Bodite kar mirni! Svet jih je dobro spoznal in mogočni zavezniki bodo vsak poskus podviga hitlerizma že hitro zadušili!«

Skozi drevje se v bližini zasvetila nova hiša. Trgovca Srienca si jo je postavil in uredil v njej prostorno trgovino. Po imenu se pozna, ne pa še osebno. Vstopim in že si seže za v roke, kot bi bila stara prijateljica. Med razgovorom kupim par potrebnih in zahtevam tudi trakove za čevlje, da si z njimi privežem podplat. Pokažem mu svoj zijačasti čevlji.

»Trak bi se vam na podplatu hitro obrabil, treba bo kaj drugega dobiti!« mi postrežljivo hoče pomagati. In že prinese žico in klešče.

»Ali ga bomo zvezali, kakor so prejšnje čase piskrovezi vezali piskre?« ga vprašam.

»Da, tako! Moj prvi nastop na odrju je bil v vlogi piskroveza!«

Pa je bil res za to delo pripraven piskrovez. Z žico je pritisnil podplat na pravo mesto in žico nad stopalom zavit. Zdelo se je, da bo ta žični obroč držal. Da se ne odrhlija in spredaj ne izmuzne, ga še s trakom privežem.

Tako, konj je podkovan, zdaj bo že šlo! Z zahvalo se poslovim od postrežljivega in prijaznega trgovca, ki je vlogo »čevljeveza«

tako dobro rešil kot nekdanj vlogo »piskroveza«.

Nedaleč proč stoji šola, kjer deluje in stanuje naš pesnik in pisatelj Valentin Polanšek. Ne bilo bi prav, če bi te prilike ne izkoristil in ga ne obiskal.

Že ob vstopu v stanovanje se mi nudi ljubka družinska idila: oče in mati v krogu peterih svežih otrok. Zdaj razumem, kako Polanšek doživlja rodbinsko srečo in jo zliva v verze svojih lepih pesmi. Gospa Justa je bila nekoč moja učenka in še hrani sliko prvega svetega obhajila, ki me kaže sredi srečnih prvoobhajancev, njo tik ob moji strani. Takratni moji učenci in učence so povečini že očetje in matere in zdaj so že njihovi otroci v isti življenjski dobi.

Tu sem si mogel umiti roke, svoj z žico zvezani čevlji pa sem le bolj skrival.

Pred odhodom sem si smel ogledati delovno sobo. Stene krasijo slike svetovnih pesnikov in pisateljev, sredi med njimi zavzema častno mesto Prešeren. Omare pa so polne raznovrstnih knjig, lepo urejenih. Vse je okusno razvrščeno, vse diha mirjenost in smotno kulturno razgibanost.

Nekaj minut oddaljena stoji ob cesti nova Kovačeva gostilna in v smeri proti Železni Kapli več novih hiš. Vsa ta obirska kotlina je menda obsojena na potop. Resno se govori in piše, da bodo v Pečeh vodo zajezili, stala bo tam okoli 100 m visoko

in jezero se bo razprostiralo še do pritoka korškega potoka in tako pokrilo tudi vse te nove hiše s šolo vred. Ostale bodo le kmečke hiše zgoraj na pobočjih. Moči bo dajala nova centrala 15-krat več kot ona na Borovnici. Pa jutri se Obirčanom še ne bo treba izseliti. Gotovo bo poteklo še mnogo vode skozi Obirsko, preden bo načrt izpeljan.

Iz šole namerim korake nazaj po cesti in kmalu krenem čez most v smeri proti Kortam. Čevlji pa se mi je spet čudno razhljal in zopet sem moral žični oklep s trakom tesneje privezati. Ne dolgo potem se je čevlji zopet oglašil: Klop, klop, klop... Res mi je bila potrebna klop ob cesti, da bi sedel in obuvalo spet spravil v red. Kaj je bilo? Žični obroč se je zmuznil s čevlja in na trak privezan mahal okoli čevlja in stara pesem se je nadaljevala. Končno mi je bilo vsega dosti. Sedel sem na rob ob cesti, vtaknil obroč s trakom v žep, čevlji pa močneje zavežal. Pa klopotaj, ti klopotec, če te tako veseli, ne bom ti več brnil. Samo v Korte me še prinesli!

Cesto kmalu objamejo visoke pečine, da se vije skozi soteske tik ob šumečem potoku. Lepo je izpeljana, dobro oskrbovana, a je precej ozka in brez ograje. Vozniki, šoferji, pa tudi pešci morajo biti pazljivi, da se ne znajdejo naenkrat spodaj v skalnati strugi v vodi.

(Dalje prihodnjič)

Legenda o Blejskem jezeru

V davnih, davnih časih ni bilo na Gorenjskem ne jezera ne gorā ne Save ne Triglav. Do bele Ljubljane pa še dalje doli je bila sama pusta ravnina.

Zato so Blejci poslali najbolj pogumno, brhko in pobožno deklico pred božji prestol prosit, da bi Vsemogočni puščavo izpremenil v rodovitno in lepe kraje. Sv. Peter ji je precej odklenil težka, zlata nebeška vrata in ji dejal: »Pa si res pogumna, da se nisi bala potovati tako daleč. Zelo lepo je pri nas, boš videla, se boš lahko privadila. Igrala se boš med angeli. Kmalu boš domača in rada ostaneš pri nas ve-komaj.«

Dekle je zamaknjeno postalo na pragu, ko je slišalo neznano milo petje in prečudno sladko godbo milih angelov. Sveti Peter jo je spremil dalje. Komaj pa so jo angelci zagledali, že so nehali peti in gosti. Vsi so je bili veseli, ker je bila tako zala, ponižna in prijazna. Vsi so ji podajali roke.

Z veliko zamudo sta prišla s sv. Petrom pred božji prestol, ki se je lesketal iz zlate megle pod pisano mavrico. Nebeška lepota in božje veličanstvo sta malo Blejko omamila in v svetem strahu je trepetala. Slišala je glas božji: »Nikar se ne boj, nedolžna duša, in povej, kaj bi radal! Neizrečeno dobrotljivi glas jo je izpodbu-

dil in prosila je za Blejce tako verno zaupljivo, da jo je Bog Oče kar precej uslišal. Samo mignil je angelom in prenesli so kos raja iz nebes na zemljo.

Ali ko so se proti večeru vračali trudni domov, so videli, da so v naglici pozabili Savo Dolinko in Savo Bohinjko doma. Sv. Peter pa je bil že zaklenil duri. Svetnik je bil od večnega prepriha nahoden in je hodil že ob sedmih spat. Bil je tudi že zelo zelo star, truden in na pol gluhi. Prestrašeni angeli so milo vzdihovali: »Jezus, Marija! Kaj bo pa zdaj, kaj bo pa zdaj? Oh, oh, kaj poreče jutri Bog Oče?«

V hudi stiski so se spomnili pogumne Gorenjke in so lepo prosili, naj jim za božjo voljo pomaga in naj gre prosit samega Jezusa in preljubo Mater božjo. Marija ji je prijazno pokimala in usmiljeni Zveličar je rekel: »Blagor njim, ki živo verujejo in zaupa! Le potolaži mi angelček! Naj bo v božjem imenu — do zore bo napaka popravljena. Ginjeni so se zahvalili angeli Gorenjki.

Drugo jutro so angeli vstali navsezgodaj in se naglo umili. Komaj je odzvonilo danove, že so skozi nebeške line zagledali obe Savi in toliko lepote okoli obeh, da so se jokali od samega veselja. Angelske solze so rosile na zemljo: od angelskih solz se je zljilo Blejsko jezero.

Visoška kronika

38.

Dr. Ivan Tavčar

Na dan sv. Janeza Krstnika je bilo cerkveno blagoslovljenje pri podružnici v Sestranski vasi. Tičnikov Janez je položil pri meni tri cekine za ples, ker je hotel postaviti tri odre na Čadeževem travniku, in sicer enega za Sestransko vas, drugega za Hotavljino in tretjega za podružnico Sv. Križa pri Srednji vasi. Vsaka podružnica je morala zase plesati, in takoj bi se bil vnel prepir in pretep, če bi hotel kdo brez posebnega dovoljenja plesati na odrju tuje podružnice!

Ti pregrešni plesi povročajo veliko pretepotov in stanejo tu in tam celo človeško življenje, da bi bilo prav, če bi jih gosposka odpravila. Pa naj jih odpravi! Dušni pastirji govore proti njim, ali gospodi na gradu je več za cekine, nego za božjo besedo!

Jurij me je pregovoril, da smo se popoldne odpravili v Sestransko vas. Jahala sva. K meni je prisledla tudi Agata, ker se je bila dotedaj dolina že privadila, da se ni več pohujševala, če je sedela ženska tik moškega na konju. Taka sedla so bila, kakor sem zvedel pozneje, na angleških zemljah v navadi; meni ga je napravil sedlar v Škofji Loki in še precej drago mi ga je zaračunal.

Ko smo prijezdili v Sestransko vas, je okrog Čadeževih plovnic že mirgolelo občinstvo. Na vseh treh odrjih se je že obilo ple-

salo, tako da je imel Tinčnikov Janez obilo opravila, da ni spregledal plesavca, ki je moral za vsako vižo plačati svoj sold. Kdor je hotel plačati več, je lahko plačal tudi več, kar se je štel v čast dekletu, ki ga je pripeljal na oder.

Okrog odrov so bile postavljene mize in klopi. Izbral sem si mizo, pri kateri je sedel nekaj gospodarjev s svojimi gospodinjami. Radi so me sprejeli, posebno oni, ki so imeli hčere za možiteve.

Tudi sestranska podružnica si je štelu v nekako čast, da nam je dovolila, da smo smeli plesati na njenem odrju.

Agata je sedla k meni, Jurij pa je šel pogledat po plesiščih in po svojih znanih. Bilo je veliko kričanja in vriskanja, kakor vselej pri takih pregrešnih prilikah.

Jaz sam niti plesati nisem znal. Pač pa je Jurij parkrat peljal Agato, ki se je naplesala, da ji je lice kar gorelo.

Govorili smo z gospodarji o različnih rečeh, predvsem o visokih davkih in drugih nadlogah, katere nam pošilja gosposka na vrat. Za ples se nismo brigali, tudi za mladost ne, ki je razsajala okrog odrov.

Kar se je začel glas: »Ta rejnata gre!«

Ravno pod Čadeževim travnikom, kjer se je plesalo, je bila plitvina v Sori. Po tej plitvini je prebredla vodo na lepem in živem konjiču gosposka ženska, za njo pa hrust hlapec, ki je nosil za pasom dva smokresna in ki je tudi sedel na lepem in dobro rejenem konju. Čudna prikazen za te kraje

in za nižje ljudstvo, ki se je bilo tukaj zbralo!

Ali nihče se ni čudil, ker se je skoraj pri vsakem plesu zgodilo, da je prijezdila iz »Scheffertna« Ana Renata, o kateri sem že na drugem mestu nekaj omenil. Prikupljiva ženska, močna in še ne preveč ošabna! Govorilo se je, da je veliko podedovala po svojem stricu, ki je bil škof v Ljubljani in ki je bil hrom na obe nogi, tako da so ga morali v šenklaško cerkev prinašati, če se je hotel udeležiti svete maše. Vzlic temu je govorila prijazno z vsakim, tudi najnižjim človekom, da jo je cela dolina do Zirov poznala in rada imela. Prijazna pa je bila le toliko, dokler se je tudi z njo spodobno ravno. Če je pri plesu ali po plesu hotel kak fant, da bi mu dajala kake posebne pravice, je takoj odgovorila z bičem, ki ga tudi med plesom ni odložila. Nesramnež se je moral čutiti srečnega, če mu ni potegnila preko obraza debelih klobas.

Pripovedovalo se je, da je Ana Renata močnejša ko njen hlapec in da je posla, če se ji je ustavljal, tako otleskala, da se mu je kar bliskalo pred očmi. In med tednom, dasi je bila škofovega sorodstva, si jo lahko videl pri različnem delu. Lahko si jo videl, da je z voliči pripeljala koš gnoja ter ga lastnoročno prevrnula na njivo.

Kaj je bil vzrok, da jo je bogata obitelj prisilila, da je morala samevati na samotnem scheffertenskem dvorcu, ne vem; tudi nisem po tem popraševal. Bila je obenem

gospodar in gospodinja, pa oboje dobro. V tednu je delala, ob nedeljah in praznikih pa je hotela plesati.

Kaka ženska!

Spustila se je s konja kakor najspretnější jezdec, da so gorjanci kar usta odpirali. Pristopila je z bičem v roki, pustivši konja svojemu hlapcu, in obstala pred našo mizo. Z očmi je premerila zbrane, ne ošabno, pa vendar tako, da je kazala, da se čuti plemenitega stanu. Spoznala me je, pristopila še bližje in vprašala: »Boš plesal, Izidor Khalan?«

Tedaj se ji je približal Ramovšev Štefan, še čisto nerazvit fant iz lučenske fantovske kompanije. Ker je bil sin imovitega, desetini in tlaki nepodvrženega kmeta, so mu na svetokriškem odrju dovolili plesati. In ta žival se je predrznila, siliti v gosposkega dekleta, rekoč: »Pojdi pit, ta rejnata, potem se pa enkrat ali dvakrat zasučeval!« Malo je zavriskal, kakor mlad petelinček, ki poje na gnojnem kupu sredi dvorišča.

Pa mu je takoj zmanjkalo sape, ker ga je Ana Renata zaničljivo pogledala. Potem je še bolj zaničljivo izpregovorila: »Pri nas taki še kozé pasejole!« Z bičem je švrknila po zraku, in Štefan je moral prav odskočiti, da ga ni zadelo. »Tu imaš dve li-bri, pa si pri cerkvi kaj kupil!« Iskala je denar v obleki, Štefan pa je osramočen izginil med glasnim smehom cele družbe.

(Dalje prihodnjič)

Nedelja
7. MAJCELOVEC
Velesojmski prostor
Ob 14. uriSenzacionalna **TOMBOLA** 5 AVTOV
10 moto-rolerjev„Novi“ Ford Taunus 17 M
1 Ford Taunus 12 M
1 NSU-Sport-Prinz
2 NSU-Prinz**Vzgoja za dom in družino!**

(Nadaljevanje s 1. strani)

V duhoviti igri »Nagajiva Traudi« je mladi avtor pokazal, da mu dialog gladko teče ter da zna dobro zastavljati prizore, med katerimi jih je bilo več kot izrezanih iz življenja. Dekleta so igro izvrstno podala, saj je bila kot umerjena nanje. Prepričani smo, da se bo marsikatera kasneje svoj igralski talent izpopolnjevala v naših društvih. Med točkami so pa pridno svirali veselo »Koroški Aveniki«, kot imenujejo skupino iz St. Vida. Posebno pohvalo zaslužita solista, posebno nadarjena mlada, živahna pevka. Prinesli so v dvorano vedro razpoloženje med staro in mlado.

Govoril je gospodar Čerčej

V imenu naših gospodarjev je stopil na oder Mirko Kumer, pd. Čerčej z Blata pri Pliberku, ki je kot predstavnik okrajne kmečke zbornice izrekel č. sestrar zahvalo za njihovo požrtvovalno delo, ki ga vrše s tem, da nam nad pet desetletij leto za leto vzgajajo bodoče gospodinje in matere.

Pred nekako 13 leti sem stal prav na tem odru, je dejal, tudi takrat kot govornik na zaključni prireditvi gospodinjstve šole. Je to kratka doba, vendar koliko se je od takrat v kmečkem življenju in gospodarstvu spremenilo. Takrat smo še bili sredi povojnih težav, gospodarstvo je šlo kot voz po vijugastem kolovozu, treba si je bilo pomagati od danes na jutri, če treba tudi s »črno borzo«. Danes pa smo sredi urejenega, a naglo razvijajočega se gospodarstva. Vse hiti naprej in tudi moramo gledati, da gremo s časom, da ne zaostanemo. Novi čas pa nam nalaga tudi nova breme, na, posebno pa še kmečki gospodinj, o kateri velja slej ko prej, da vzdržuje tri ogle doma, pa še tudi četrtega možu podpirati pomaga.

Kakšna mora biti gospodinja, da bo kos vsem tem nalogam?

Biti mora najprej verna, ker vera nam je luč, ki nas vodi skozi vse težave življenja, biti mora možu zvesta družica in dati svojim otrokom pravo vzgojo, ki je v današnjih časih mladini bolj potrebna, kot kdajkoli.

Mora pa biti gospodinja tudi vsestranska strokovno izsolana, ker svet se je temeljito spremenil in delo je postalo najdragocenejša stvar. Danes, ko tako manjka delavnih moči na deželi, mora gospodinja znati svoje delo prav urediti. Mora znati

predvsem razumno gospodinjiti in to jo naj nauči prav šola.

V primeri s kmečko gospodinjjo, ki mora vzrejati in vzgajati otroke, skrbeti za družino, kuhati, krmiti živino in se brigati še za marsikaj drugega, da bo družina imela dovolj kruha, je res žena delavca na prvi pogled na boljšem, ona je »frava«. Do čim kmečka gospodinja zgoraj vstane, da more vse delo opraviti, pa taka »frava« polezuje, ker si mož itak sam pogreje kavo preden gre na delo, dopoldne se preteguje v spalni halji po stanovanju, potem se počasi napravi in gre s korbico ven »nakupovat«. Opoldne si nekaj malega skuha, glavna »rihta« pa je itak šele zvečer, ko pride mož z dela. Toda če tako ženo kaj vprašate, vam bo brž rekla, da ima tako »strašno dosti dela« čeprav vse kar rabi, od kruha pa do rdečila za ustnice nakupi z denarjem, ki ga vsak teden, vsak mesec prinaša mož v hišo.

Rekli boste, je pa le mnogo na boljšem, kot kmetice. Počakajte malo. Ko sem v zadnji vojni prišel v rusko ujetništvo, so me Rusi spraševali: »Koliko hleba (kruha) pri vas dajute?« V Rusiji namreč vsi kupujejo kruh v pekovski prodajalnicah. Odgovoril sem, da nam kmetom nihče »hleba ne dajute«, ker ga imamo sami. Če je tako, so mi odgovarjali Rusi, potem dobro živite.

Pride namreč dan, ko je prodajalna zaprta, zaradi vojne, stavke ali kakega drugega vzroka in kruha ni več. Ali pa zmanjka denarja, ker je delavec postal brezposeln. Še ni dolgo od tega, ko se je to tudi pri nas dogajalo. Ko ni bilo več denarja, je bilo tudi lepega življenja naenkrat konec.

Posebno danes, ko se tudi po naših vaseh vedno bolj širi pekovski kruh, še, hvala Bogu, vedno sami pridelujemo pšenico in še vedno so po naših domovih krušne peči. Rečem Vam, ne podirajte krušnih peči po hišah! Ne veste še, kaj vse lahko pride! To je tisto, kar daje kmetu prednost pred vsemi drugimi stanovi, namreč da je neodvisen in samostojen. Saj se še spominjate, kako so meščani med vojno prosjčali za kos kruha, za korbič repice.

Ni pa treba, da bi morala kmečka gospodinja garati ali »šintati«. Danes je že na razpolago toliko modernih gospodarskih pripomočkov, strojev in naprav, ki gospodinjji olajšajo težko delo ter ji omogočajo, da svoje številne dolžnosti zmaguje. Ni več treba, da bi vodo nosili v škafih, ko sama

Kottingbrunn, N.-O.

**Mopeds
Mopedroller
Spitzenklasse**

gesicherte Ersatzteilvervorsorge

teče navzdol, če jo napelješ v hišo. Moderna kuhinja pa gospodinjji tudi skrajša zelo pota in mujo. Najnovejša ameriška kuhinja menda meri vse skupaj samo pet kvadratnih metrov. Okoli in okoli so gospodinjstvi stroji in naprave, sredi pa sedi gospodinja na vrhljivem klavirskem stolčku in sega enkrat sem, enkrat tja...

**Znali bomo dva jezika,
enega pa za svojega imeli!**

Želimo si nadalje gospodinj, ki bodo ljubile in v časti imele našo domačo slovensko govorico, ki smo jo prejeli od naših staršev ter jo posredovale našim otrokom.

Pravijo, da Ziljan ne razume Podjunčana, ter da morata govoriti nemško, če se hočeta razumeti. Pred tremi leti je bil tukaj deležni podglavar Ferlitsch, po rodu z Zilje in s tega odra govoril, »žuboril po ziljščec«. In vsi smo ga razumeli, tako kot vi zdaj razumete mene. — Pa pravijo tudi, da Bog Slovenca ne zapusti, če le nemško zna! To je, da s slovenskim jezikom ne prideš dalje kot do Drave. To pa zavisi od tega, v katero smer si se napotil. Če greš proti zapadu, res ne boš prišel daleč. Pa tam se boš tudi z nemščino ustavil na reki Renu. Če pa greš proti vzhodu pa ni meje, kjer se ne bi mogel »porazumeti« s slovensčino, ali s to našo domačo »slovenje« podjunske govorice. To vedo tisti, ki jih je zadnja vojna vrgla na vzhod, še najbolj! Zato želimo, da naše matere že z malega govore z otroci slovensko, kajti otrok bo znal le tisti jezik, ki se ga bo doma naučil. Izkušnja kaže, da so tiste matere, ki so najprej začele z otroki govoriti nemško, češ da mu bo boljše šlo v šoli, slovensko ga bomo pa že pozneje naučile, to svoje početje kasneje bridko obžalovala. V otroku se je pojavil neke vrste »železni zastor«, ki ga pozneje ni bilo več moč predreti.

Zato, bodoče matere, govorite z malega z otroci slovensko, da jim bo ta jezik zrastel v srce. Nemško se bodo že naučili v šoli, saj smo se tudi mi vsi!

Naučimo se torej dveh jezikov, enega pa za svojega imejmo.

Pa še nekaj želimo od naših bodočih mater: Da bi nam rodile mnogo otrok, da bo naš rod raste, da bo na tej naši lepi zemlji ostal rod slovenj Podjunčanov in ne nekovič Jauntolarjev!

Tako je govoril mož iz ljudstva in govoril je ljudstvu v srce. Govoril je priprosto, a globoko.

Akademijo je zaključila lepa deklamacija, nato veseli raj gojenk, za konec pa se je zopet oglasila naša mila pesem.

Bil je oblačen dan, ponekod je deževalo, toda pri nas, podjunske slovenske družini, zbrani v St. Rupertu, je v srcih sijalo sonce pristne krščanske in slovenske ljubezni. Č.č. sestre, drage gojenke, hvala vam za ta lepi dan!

Kakšen je položaj na lesnem trgu?
(Nadaljevanje s 6. strani)

Italija, ki je glavni odjemalec avstrijskega igličastega rezanega lesa, se močno zanima tudi za obdelani gradbeni les. Izvoz gradbenega lesa pa je v preteklih mesecih nazadoval. V teku februarja smo izvozili le 2365 kubičnih metrov (lani 8022 v januarju). Vzrok temu je majhen obseg kontingentov, ki so predvideni v trgovinski pogodbi z Italijo, zato bi bilo priporočljivo primerno izenačiti kontingent za uvoz gradbenega lesa s kontingentom rezanega lesa, kar je popolnoma upravičeno, ker obdelani gradbeni les itak ni več moč smatrati za surov les, ampak za izdelek, ker ga doma obdelamo in vsebuje v sebi odgovarjajočo mezdno kvoto.

Žage so z okroglim lesom nezadostno oskrbljene. Kolikor je bilo pozimi spravljene lesa v dolino, je zadostovalo le za prehodno izpopolnitev skladišč. S tem pa žage še vseeno niso zadostno založene. Povpraševanje po okroglem lesu za žage je še vedno veliko, kar ima za posledico, da cene lahko naraščajo.

Industrija papirja se zanima za brusni les, ker so tudi njena skladišča premalo založena in zaloge okroglega lesa ne zadoščajo za 6 mesecev. Tudi po tem je veliko povpraševanje. Sortiment brusnega lesa dobé takoj kupca. Omembe vredna je tudi velika pripravljenost industrije papirja za prevzem brusnega lesa listnatega drevja, predvsem bréz in jelš. Za kubični meter plačuje 140.— do 150.— šilingov.

MALA OGLASA**KUPIM**

stanovanjsko hišico ali »kajžo«, najraje v kakem slovensko govorečem kraju Koroške. Ponudbe pošljite na upravo lista pod »Takojšnje plačilo«.

Mlado, pošteno dekle za kuhinjo in gostilno na lepem kraju pri glavni cesti sprejememo takoj. Nudimo lastno sobo in dobro plačilo. Ponudbe na gostilno Scheiternig, Hart, P. Eberndorf.

**MÖBELHAUS
STADLER
KLAGENFURT**

Theatergasse 4, Tel. 50-24

Fremdenzimmer

nicht nur preiswerter

sondern auch MODERNER und
INDIVIDUELLER als bisherWir besitzen größte Erfahrung im Einrichten und
Gestalten kompletter Pensionen

Pläne und Gestaltung bei Abschluß kostenlos

Besichtigung und Beratung jederzeit
unverbindlich

Zustellung frei Haus durch eigene Möbelautos

Weitgehende Zahlungserleichterungen

Blago, perilo

v veliki izbiri,

po ugodnih cenah

pri

L. Maurer

KLAGENFURT, Alter Platz 35

Strokovna trgovina za umetne cvetlice, mirte in
damske klobuke**Frinzel**

KLAGENFURT, Alter Platz 34

Najbolje kupite ure, nakit
in drugo pri urarskem mojstru**Gottfried Anrather**

Klagenfurt, Paulitschgasse 9

Strokovna delavnica
za popravilaNajnovejše kmetijske
stroje, štedilnike, pralne
stroje, gospodinske potrebine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Zavarujte pri

„Kälabrand“

Klagenfurt, Alter Platz 30

Tel. 58-46 58-47

Kärntnerische Landes-Brandschaden-Versicherungs-Anstalt